

Afgørelser – Reg. nr.:

Fredningen vedrører:

Domme

Taksationskommissionen

**Miljø- og Fødevare
klagenævnet**

Fredningsnævnet

Forslag

Dispensationer: sidst i filen med den nyeste til sidst

3. maj 2018
Sagsnr. NMK-520-00070
RIFLI-NMKN

AFGØRELSE

i sag om fredning af Botanisk Have i Aarhus Kommune

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens¹ § 44, stk. 1.

Miljø og Fødevareklagenævnet stadfæster Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig dels afgørelse af 25. november 2015 om at gennemføre fredning af Botanisk Have i Aarhus Kommune, der omfatter matr. nr. 117xb, 117ut, 7000dy og 7000aq samt del af matr. nr. 117gt alle Århus Markjorder, med følgende ændringer:

Den del af matr. nr. 117gt Århus Markjorder, der ligger syd for den øst-vest-gående sti, der møder Mønsgade øst for fredningsområdet, udgår af fredningen. Afgrænsningen fremgår af det medfølgende fredningskort.

Fredningsbestemmelsernes § 3 og § 6 ændres, således at følgende bestemmelser gælder for fredningen:

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- at sikre området som offentligt tilgængeligt parkområde,
- at sikre områdets naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for områdets nuværende udformning, og
- at sikre rammen om en fortsat dynamisk udvikling som rekreativ bypark, herunder dels med mulighed for at udvikle parkens indhold, så det modsvarer de mange brugeres løbende og skiftende behov, og dels så der sikres større naturindhold og øget biodiversitet.

§ 2 Bevaring af området

¹ Lovbekendtgørelse nr. 934 af 27. juni 2017 om naturbeskyttelse.

**MILJØ- OG
FØDEVAREKLAGENÆVNET**

Toldboden 2
8800 Viborg

Tlf. 72 40 56 00
CVR nr. 37795526
EAN nr. 5798000026070
nmkn@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

Fredningsområdet skal bevares som offentlig bypark. Området skal fremtræde varieret og oplevelsesrigt.

§ 3 Arealernes drift, byggeri og tekniske anlæg/installationer

Driften tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål.

Parkens beplantning reguleres efter en plejeplan.

Anvendelse af pesticider er ikke tilladt.

Ny selvstændig bebyggelse og tilbygninger til eksisterende bebyggelse kræver fredningsnævnets tilladelse. Det samme gør ombygninger, der ændrer en bygnings ydre fremtræden. Sådanne bebyggelser skal have sammenhæng med områdets funktion som offentlig park.

Faste anlæg og konstruktioner kræver fredningsnævnets tilladelse. Dog kan der i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6) etableres mindre anlæg og konstruktioner, som understøtter den rekreative anvendelse af parken. Det kan eksempelvis være borde/bænke, mindre motions- eller legeredskaber og lignende. Mindre anlæg og konstruktioner af kommerciel karakter kan etableres i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6), såfremt disse er midlertidige og har en sammenhæng med parkens rekreative funktion. Det kan eksempelvis være serveringsboder, skilte og lignende.

Fredningen er ikke til hinder for, at der etableres en større legeplads i parken, hvis legepladsens størrelse, udformning og placering kan godkendes af fredningsnævnet.

Belysning langs veje og stier og i relation til parkeringsarealer og rekreative anlæg i parken kan tillades i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

Det eksisterende amfiteater kan i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6) fastholdes, renoveres eller udvikles i forhold til de aktivitets- og arrangementsmuligheder, Aarhus Kommune ønsker at tilgodese.

Der må ikke etableres yderligere veje og parkeringsanlæg i fredningsområdet.

Etablering af egentlige sportsanlæg, som eksempelvis fodboldbaner, er ikke tilladt.

Eventuel opsætning af hegn må ikke begrænse offentlighedens adgang til og i parken.

Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen samt understøttelse og formidling af parkens rekreative brug på foranledning af plejemyndigheden.

§ 4 Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer.

Dog kan mindre terrænreguleringer finde sted, hvis formålet er knyttet til parkens rekreative anvendelse eller sker i forbindelse med klimatilpasningstiltag, og udføres i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

Fredningen er heller ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning i parken, herunder genskabes den naturlige hydrologi i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

§ 5 Offentlighedens adgang

Offentligheden har ret til at færdes overalt i parken. Plejemyndigheden kan dog begrænse retten til at færdes i bestemte områder af parken, hvis det er begrundet i beskyttelse af plantesamlinger og lignende.

Stisystemet skal understøtte den rekreative anvendelse.

Der kan udlægges nye stier i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

§ 6 Pleje

Aarhus Kommune er plejemyndighed. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Den første plejeplan skal gælde for højst 2 år, de senere for højst 5 år. Plejeplanen skal redegøre for plejeforanstaltninger og mindre anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål.

For forhold vedrørende plejeforanstaltninger gælder herudover den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn.

Sammen med første plejeplan kan der udarbejdes en helhedsplan for parkens udvikling, der omfatter og beskriver planer for parkens indhold og funktioner, herunder eventuelle byggearbejder, større rekreative anlæg, en overordnet plan for udviklingen i parkens planter, så de understøtter fredningens formål om at øge naturindholdet mv.

Såfremt delelementer i helhedsplanen kræver fredningsnævnets tilladelse, kan fredningsnævnet tage samlet stilling til plejeforanstaltninger og konkrete tiltag i helhedsplanen.

§ 7 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentliggjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen offentliggøres i Statstidende.

Afgørelsen er truffet af nævnet, jf. § 1 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, der har behandlet sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.²

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Indhold

1. Indledning	6
2. Baggrunden for fredningsforslaget.....	6
3. Beskrivelse af fredningsområdet.....	7
4. Frednings- og planmæssige forhold	9
5. Fredningsnævnets behandling af sagen.....	9
6. Fredningsbestemmelser	10
7. Klager og bemærkninger	12
7.1 Aarhus Kommune.....	13
7.2 Bygningsstyrelsen og Aarhus Universitet	15
7.3 Botanisk Haves Venner	16
7.4 Fredningsnævnets bemærkninger	17
7.5 Danmarks Naturfredningsforenings bemærkninger	17
8. Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af sagen	19
8.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger	20
8.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse.....	24

1. Indledning

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del har den 25. november 2015 truffet afgørelse om at gennemføre en fredning af Botanisk Have i Aarhus Kommune.

Fredningsforslaget er rejst af Danmarks Naturfredningsforening den 17. december 2014. Sagsrejser fremsendte forslag til ændring af fredningsbestemmelser og afgrænsning i maj 2015 samt i august 2015.

Fredningsområdet omfatter et areal på ca. 18 ha, der i det hele ejes af Aarhus Kommune. Væksthusene i parken ejes af Bygningsstyrelsen, og benyttes af Aarhus Universitet i forbindelse med bl.a. undervisning.

Formålet med fredningen er at sikre området som offentligt tilgængeligt parkområde, at sikre områdets naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for områdets nuværende udformning, og at sikre rammen om en fortsat dynamisk udvikling som rekreativ bypark, herunder dels med mulighed for at udvikle parkens indhold, så det modsvarer de mange brugeres løbende og skiftende behov, og dels så der sikres større naturindhold og øget biodiversitet.

Fredningsnævnets afgørelse i medfør af naturbeskyttelseslovens § 40 er af Aarhus Kommune, Bygningsstyrelsen, Aarhus Universitet samt foreningen Botanisk Haves Venner indbragt for Natur- og Miljøklagenævnet, jf. § 43.

Sagen er pr. 1. februar 2017 overført til Miljø- og Fødevareklagenævnet, jf. lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet § 24, stk. 6.

2. Baggrunden for fredningsforslaget

Af fredningsforslaget, fremgår følgende om baggrunden for forslaget:

”Botanisk Have ligger som en grøn perle midt i den tætte Aarhus By. Parken er karakteriseret ved sine udprægede landskabelige og naturmæssige kvaliteter i form af fuldkronede solitære træer, tætte skov- og kratbevoksninger, søer, et kuperet terræn og med et fint gennemkrydsende vandløb, der understreger områdets rekreative værdier. Det er den største af byens parker med fri adgang for besøgende. Den er velbesøgt året rundt af mange forskellige brugergrupper fra den stille vandrer til folk, der kommer for at høre musik fra amfiteateret i et hjørne af parken.

Gennem årene er der taget småbidder af parkens areal til Den Gamle By i forbindelse med at denne har udvidet sit areal med nye bygninger/kvarterer. Da der ikke længere er fri adgang til Den Gamle By, er det reelt dele af den offentlige park, som er nedlagt. Den Gamle By har jævnligt nye pladsbehov, hvorfor det kan forventes, at der på sigt vil være et fortsat pres for at inddrage arealer fra parken. Væksthusene, som hører under Aarhus Universitet, har udvidet for nylig, og kan i fremtiden tillige tænkes at være potentielt pladskrævende med nye anlæg.

I storbyer verden over har man længe været opmærksomme på den meget store værdi af rekreative grønne områder centralt i byerne og sikret dem med fredninger eller tilsvarende. Eksempelvis i København er efterhånden alle offentlige parker fredet i erkendelse af, at det ellers kan være vanskeligt at fastholde dem i fuld udstrækning, når byens mange funktioner mangler plads. Det har på ingen måde sat Københavns udvikling i stå, men afholdt fra at der er tænkt i lette løsninger med inddragelse af parkareal til byformål, og i stedet skabt projekter som respekterer byens grønne rum, til stor glæde og tilfredshed hos befolkningen.

Baggrunden for fredningen er et ønske om at sikre, at Botanisk Have fastholdes som en grøn bypark, der overvejende består af græsarealer med spredt beplantning, solitære træer, varierende buskbeplantninger og visse steder tæt randbeplantning.

Desuden er det formålet med fredningen at sikre offentlig adgang til et grønt, let tilgængeligt, nærrecreativt parkmiljø, hvor de rekreative værdier kontinuert kan forbedres.”

3. Beskrivelse af fredningsområdet

Fredningsområdet omfatter matr.nr.117xb, 117ut, 7000dy og 7000aq samt del af matr. nr. 117gt alle Århus Markjorder.

Om fredningsområdet fremgår af fredningsforslaget blandt andet, at:

”Botanisk Have er beliggende centralt i Aarhus By, kun godt en km fra kysten. Den afgrænses mod nordvest af Vestre Ringgade, mod sydvest af Eugen Warming Vej, mod syd af Den Gamle By og Møllevejen, dog med en tange ud til krydset Vesterbrogade/Viborgvej, og mod øst af Hjortensgade og Mønsegade. Mod nordøst afgrænses parken af det private grønne fællesareal ved Vestervang bebyggelsen.

Haven er anlagt i et meget kuperet terræn med mange små, intime, grønne rum og store åbne plæner. Et vandløb løber gennem hele haven fra nordvest til sydøst igennem 3 søer og videre gennem Den Gamle By og dens kanaler.

Havens træer og buske er en blanding af hjemmehørende og indførte arter, som tilsammen giver en meget varieret beplantning. Dyrelivet er rigt og tæller pattedyr som ræv, egern og flagermus, og hos fuglene de forholdsvis almindelige arter, som også kan opleves i de private haver omkring Botanisk Have.

Botanisk Have har en lang historie, som startede allerede i 1875, hvor Aarhus by udlejede et areal på ca. 4,5 ha [...] til et nystiftet haveselskab til anlæggelse af en planteskole og en prøvedyrkning af frugtsorter. [...] I årene efter lejede selskabet mere jord, således at haven efterhånden dækkede ca. 8 hektar. Men da havens drift efterhånden blev for dyr for selskabet, overtog byen i 1911 arealet, og byrådet enedes om at udlægge det som park. Allerede i 1903 havde man vedtaget en vejplan. I vejplanen indgik anlæggelsen af en botanisk have. Siden 1911 er der gentagne gange blevet foretaget udvidelse af arealet, sidst i 1942-46. [...]

I den østlige del af Botanisk Have ligger væksthuse, som ligger på kommunal jord, men ejes af Aarhus Universitet og administreres af Steno Museet. Det oprindelige, snegleformede væksthuse i Botanisk Have, er tegnet af C.F. Møller og opført i 1968-70 med udgangspunkt i omgivelserne. Med finansiering fra Aarhus Kommune, Aarhus Universitet og Realdania er det eksisterende væksthuse nu blevet renoveret, og samtidig er der blevet opført et nyt tropisk væksthuse (palmehuset) samt et botanisk formidlingscenter. [...] Både væksthuse og den udendørs have, er i dag omlagt til formidling og rekreative formål og har ikke længere nogen forskningsmæssig betydning.

[...]

Ud til Eugen Warmings Vej i sydvest ligger flere bygninger, som i dag bruges af kommunen som materielgård for maskiner til brug for parkdriften.

[...]

Der er indgange til Botanisk Have mange steder. Fra Ceres-krydset (Vesterbrogade - Thorvaldsensgade - Silkeborgvej - Viborgvej), fra Eugen Warmings Vej, Ringgaden, Fuglebakkevej, Vestervang, Langelandsgade/Hjortensgade, Møllevæjen og Mønsgade. Man kan cykle igennem Botanisk Have ad Peter Holms Vej. Der er adgang i bil fra Langelandsgade ad Peter Holms Vej, som går op igennem Blomsterdalen til den runde parkeringsplads, "Poppel-pladsen", hvor der stort set altid er mulighed for at finde en parkeringsplads. Der er desuden parkeringsmulighed på Eugen Warmings Vej, men især om sommeren kan det her være vanskeligt at finde plads, da Den Gamle Bys gæster i høj grad parkerer her.

[...]

Haven rummer et væld af muligheder for oplevelser - for alle sanser, forskellige interesser og behov.

[...]

I 2012 besluttede byrådet at nedlægge 3 plejekrævende bede. Det resulterede i, at en forening af frivillige ved navn "Botanisk Haves Venner" fra foråret 2012

overtog plejen af Rosenbedet, Temahaverne og Samlingen af græsser og stauder. Aarhus Universitet overtog ligeledes i 2012 driften af Det Danske Plantesamfund og Stenpartiet i Botanisk Have. På den måde har byrådet formået at spare ressourcer samtidig med at borgere og studerende er blevet involveret i pasningen af dele af parken og har fået et medansvar for parkens udvikling. Fredningen ændrer ikke på at dette samarbejde skal kunne fortsætte og eventuelt udvikles til også at omfatte andre områder.”

4. Frednings- og planmæssige forhold

Fredningsområdet ligger i byzone og er i Aarhus Kommunes kommuneplan udlagt til område til rekreative formål.³

Af kommunens Planstrategi 2015, fremgår det af et afsnit om ”Byens grønne rum” blandt andet, at kommunen i byudviklingen vil ”sikre, at det samlede fælles parkareal inden for Ringvejen opretholdes frem mod 2050”.⁴

Området er ikke omfattet af eksisterende lokalplaner.

Der er ingen eksisterende fredninger inden for eller op til fredningsområdet.

Der er ikke udpeget Natura 2000-områder inden for fredningsområdet.

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet holdt den 22. maj 2015 besigtigelse og offentligt møde om fredningen.

Ved besigtigelsen og mødet deltog, foruden Danmarks Naturfredningsforening, repræsentanter fra Aarhus Kommune, Den Gamle By, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet, Botanisk Haves Venner samt en række privatpersoner.

Under fredningsnævnets behandling af sagen var der drøftelser om blandt andet fredningsområdets afgrænsning, herunder om stillepladsen ved Eugen Warmings Vej, om området ud mod Ceres-krydset samt om væksthussene og Poppelpladsen.

³ Kommuneplan 2013 for Aarhus Kommune, rammeområde 030406RE.

⁴ Se s. 19 i Planstrategi 2015, vedtaget af Aarhus byråd den 14. september 2016, https://aarhusplanstrategi2015.dk/files/Planstrategi_2015.pdf.

Der var desuden drøftelser af fredningens indhold, herunder særligt om fredningsforslagets § 3 om arealernes drift, byggeri og tekniske anlæg/installationer.

Drøftelserne på mødet førte til, at sagsrejser den 29. maj 2015 fremsendte forslag til ændring af fredningsbestemmelser og afgrænsning.

På baggrund af efterfølgende høringssvar fra deltagere i besigtigelsen samt fra en række øvrige organisationer mv. foreslog sagsrejser i august 2015 endnu en justering af fredningsgrænsen i parkens sydlige del.

Fredningsnævnet traf herefter afgørelse om at frede området i overensstemmelse med de reviderede bestemmelser og den reviderede afgrænsning, således at stillepladsen ved Eugen Warmings Vej blev udtaget af fredningen, og arealet ud mod Ceres-krydset blev reduceret i forhold til det oprindelige fredningsforslag. Afgrænsningen og bestemmelserne vedrørende væksthuse og Poppelpladsen blev ikke ændret i forhold til fredningsforslaget.

Fredningsnævnet har som begrundelse for afgørelsen navnlig anført, at Botanisk Have, der i stort omfang benyttes af offentligheden til en lang række forskellige aktiviteter, udgør et fredningsværdigt og værdifuldt rekreativt område med landskabelige og naturmæssige kvaliteter.

Der tilkendes ifølge naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, ikke erstatning for fredning af offentligt ejede arealer. Da arealerne omfattet af fredningen ejes af Aarhus Kommune, har fredningsnævnet ikke tilkendt erstatning.

6. Fredningsbestemmelser

Fredningsbestemmelserne fremgår af fredningsnævnets afgørelse⁵ og er neden for gengivet i det omfang, det har været relevant for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af klagesagen.

Det er fredningens formål, ”at sikre området som offentligt tilgængeligt parkområde, at sikre områdets naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for områdets nu-

⁵ Se s. 24ff.

værende udformning, og at sikre rammen om en fortsat dynamisk udvikling som rekreativ bypark, herunder dels med mulighed for at udvikle parkens indhold, så det modsvarer de mange brugeres løbende og skiftende behov, og dels så der sikres større naturindhold og øget biodiversitet”.

Ifølge fredningens § 2 skal området ”bevares som offentlig bypark og skal fremtræde varieret og oplevelsesrigt”.

Fredningens § 3 regulerer arealernes drift, byggeri og tekniske anlæg/installationer.

Af § 3 fremgår blandt andet, at driften skal ”tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål, samt at parkens beplantning skal reguleres efter en plejeplan”.

§ 3 bestemmer herudover, at ”ny selvstændig bebyggelse og tilbygninger til eksisterende bebyggelse kræver fredningsnævnets tilladelse. Det samme gør ombygninger, der ændrer en bygnings ydre fremtræden. Sådanne bebyggelser skal have sammenhæng med områdets funktion som offentlig park”.

Af § 3 følger endvidere, at ”faste anlæg og konstruktioner kræver fredningsnævnets tilladelse. Dog kan der i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6) etableres mindre anlæg, som understøtter den rekreative anvendelse af parken, og som ikke har kommerciel karakter. Det kan eksempelvis være motionsredskaber, legeredskaber eller lignende. Faste anlæg og konstruktioner kan omfatte kommercielle formål, hvis der er en sammenhæng med parkens rekreative funktion, og det er godkendt af fredningsnævnet”.

Herudover indeholder § 3 blandt andet bestemmelse om, at der ikke må ”etableres yderligere veje og parkeringsanlæg i området”.

Om parkens sydligste del (mod Ceres-krydset) fremgår det, at der efter fredningsnævnets tilladelse kan ”etableres en pladsdannelse som passende indgang til parken”. Det er desuden fastsat, at fredningen ikke er til hinder for, ”at en kommende letbane op ad Viborgvej berører fredningsområdet i fredningens sydligste hjørne ned mod ”Ceres-krydset”. Letbanens placering og udformning indenfor fredningsområdet skal godkendes af fredningsnævnet, medmindre forholdene reguleres af en anlægslov.

Fredningsnævnet kan kun modsætte sig anlæggets placering og udformning, hvis det skønnes af betydning for adgangen til den øvrige del af Botanisk Have”.

Fredningens § 4 indeholder bestemmelser om terrænregulering, mens § 5 indeholder bestemmelser om offentlighedens adgang, herunder vedrørende udlæg af nye stier.

§ 6 om pleje fastsætter, at Aarhus Kommune er plejemyndighed. Af § 6 fremgår herudover følgende:

”Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Den første plejeplan skal gælde for højst 2 år, de senere for højst 5 år. Plejeplanen skal redegøre for plejeforanstaltninger og mindre anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål.

Danmarks Naturfredningsforening skal høres og har ret til at udtale sig om alle forslag til plejeplaner, inden de vedtages.

Såfremt der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for fredningsnævnet til afgørelse, jf. den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn.

Sammen med den første plejeplan kan der udarbejdes en helhedsplan for parkens udvikling, der omfatter og beskriver planer for parkens indhold og funktioner, herunder eventuelle byggearbejder, større rekreative anlæg, en overordnet plan for udviklingen i parkens planter, så de understøtter fredningens formål om at øge naturindholdet mv.

Såfremt delelementer i helhedsplanen kræver fredningsnævnets tilladelse, kan fredningsnævnet tage samlet stilling til helhedsplanen”.

Fredningsnævnet kan ifølge fredningens § 7 meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 50.

7. Klager og bemærkninger

Aarhus Kommune, Bygningsstyrelsen, Aarhus Universitet samt foreningen Botanisk Haves Venner har klaget over fredningsnævnets afgørelse.

Naturstyrelsen (nu Miljøstyrelsen) har i forbindelse med sagen oplyst, at klagerne i sagen ikke gav styrelsen anledning til bemærkninger.

7.1 Aarhus Kommune

Aarhus Kommune har principalt gjort gældende, at fredningen ikke bør gennemføres, idet der ikke er vægtige grunde herfor.

Det er kommunens opfattelse, at Botanisk Have kan sikres i udstrækning og funktion med udarbejdelsen af en bevarende lokalplan, og at denne planmulighed skal bringes i spil, før parken eventuelt fredes. Kommunen har i den forbindelse anført, at parken allerede er udpeget til et rekreativt formål med offentlig adgang, og dette vil blive befæstet yderligere gennem lokalplanlægning. Ifølge kommunen vil en bevarende lokalplan naturligt indeholde bestemmelser om de landskabelige og naturmæssige forhold, og den ville kunne indeholde samme bestemmelser omkring terrænreguleringer mv. som fredningsbestemmelserne. Kommunen anfører herudover, at en lokalplanproces vil give større mulighed for at involvere befolkningen og interessegrupper i parkens fremtidige indhold og funktioner end en fredningsproces, og at der altid vil ske en involverende proces, såfremt et fremtidigt byråd ønsker at ændre lokalplanen.

Kommunen har endvidere henvist til Naturstyrelsens ”Handlingsplan for fredning 2013”, hvoraf det ifølge kommunen kan udledes, at alle planmuligheder bør bringes i spil før en eventuel fredning.⁶

Kommunen har endvidere anført, at der ikke er hverken konkrete aktuelle eller fremtidige trusler om, at der vil ske indskrænkninger af parkens areal eller tilgængelighed, eller om at der ødelægges landskabelige værdier i parken. Det er i den forbindelse bemærket, at der allerede er offentlig adgang til parken, og at den måde, parken plejes og vedligeholdes på, beskytter og udvikler parken naturmæssigt. Det er desuden bemærket, at parken allerede er sikret som rekreativt område gennem den eksisterende kommuneplan, og at kommunens ”Planstrategi 2015” viser, at næste kommuneplan skal sikre alle byparker indenfor Ringgaden mod indskrænkninger.

⁶ Naturstyrelsen: Handlingsplan for fredning 2013, udarbejdet af Miljøministeriet, Kommunernes Landsforening og Danmarks Naturfredningsforening.

Aarhus Kommune har subsidiært gjort gældende, at der bør foretages en række ændringer i fredningens afgrænsning og indhold.

I forhold til fredningsbestemmelserne har kommunen klaget over formuleringen i fredningsforslagets § 6, 4. afsnit vedr. plejeplan:

”Sammen med første plejeplan kan der udarbejdes en helhedsplan for parkens udvikling, der omfatter og beskriver [...] en overordnet plan for udviklingen i parkens planter, så de understøtter fredningens formål om at øge naturindholdet mv.”

Kommunen mener ikke, at dette formål er omfattet af fredningens overordnede formål (§ 1) og er desuden bekymret for, at bestemmelsen kan give kommunen uforudsete udgifter.

I forhold til fredningsbestemmelsernes § 3 har kommunen bemærket, at der både står, at anlæg *ikke* må have kommerciel karakter, men også står, at faste anlæg og konstruktioner *kan* omfatte kommercielle formål. Ifølge kommunens opfattelse bør det være muligt at indgå kommercielle aftaler om eksempelvis etablering af kiosk/café, afvikling af aktiviteter og lignende i parken, og kommunen finder på den baggrund, at fredningsbestemmelserne bør formuleres herefter.

Aarhus Kommune har derudover henvist til kommunens høringssvar til fredningsnævnet, der blandt andet indeholdt en række ændringsforslag til fredningsforslaget. Såfremt fredningen gennemføres, mener kommunen, at disse ændringsforslag bør indarbejdes i den endelige fredning.⁷

Kommunens ændringsforslag, der ikke allerede er indarbejdet i det reviderede forslag, vedrører ændring af fredningens afgrænsning og/eller bestemmelser følgende steder:

- Udtagning af matr. nr. 117ut (væksthusene), matr. nr. 7000ag (Peter Holms Vej) og matr. nr. 7000 dy (Poppelpladsen).
- Yderligere ændring af fredningsgrænsen i parkens sydligste del mod Ceres-krydset.

⁷ Høringssvaret er dateret den 5. maj 2015, dog fremgår det af teksten, at høringssvaret først er godkendt af Aarhus Byråd den 12. august 2015.

Om matr. nr. 117ut har kommunen anført, at der for arealet med væksthuse er indgået en brugeraftale for de næste ca. 30 år, og at der ikke er grund til at frede arealet så længe denne aftale eksisterer eller forlænges.

Om Peter Holms Vej og Poppelpladsen har kommunen anført, at der er tale om funktionelle tekniske anlæg. Såfremt arealerne ikke udtages af fredningen, ønsker kommunen en tilføjelse til § 3, der giver mulighed for at etableres yderligere veje og parkeringsanlæg i området, såfremt det sker i en sammenhæng med det rekreative formål i parken og i overensstemmelse med en godkendt plejeplan.

I forhold til afgrænsningen mod Ceres-krydset ønsker kommunen, at der udtages et større areal end i det reviderede fredningsforslag, eventuelt med udarbejdelse af en lokalplan for dette areal som forudsætning. Såfremt arealet ikke udtages, har kommunen foreslået en tilføjelse til § 3, der giver kommunen en større frihed til at bearbejde den sydlige del af parken.

7.2 Bygningsstyrelsen og Aarhus Universitet

Det er i klagerne fra Bygningsstyrelsen og Aarhus Universitet oplyst, at væksthuse er ejet af styrelsen og lejet af universitet, og ikke, som det fremgår af fredningsnævnets afgørelse, ejet af universitetet og administreret af Steno Museet.

Bygningsstyrelsen har ligesom kommunen gjort gældende, at fredningen ikke bør gennemføres, samt at der som alternativ kan udarbejdes en bevarende lokalplan til sikring af parken.

Både Bygningsstyrelsen og Aarhus Universitet har anført, at fredningen sætter begrænsninger for udviklingen af rekreative og formidlingsmæssige muligheder i forhold til parkens og væksthuses brugere samt i forhold til universitetets undervisning og aktiviteter. Det er i den forbindelse blandt andet anført, at parken og væksthuse fortsat har forskningsmæssig betydning for universitetet, modsat det, der fremgår af fredningsnævnets afgørelse.

Styrelsen og universitetet er endvidere enige med kommunen i, at arealet med væksthuse (matr. nr. 117ut) samt Poppelpladsen (matr. nr. 7000dy) bør udgå af fredningen. Herudover finder styrelsen og universitetet, at et areal benævnt ”Rotunden” bør udgå. Rotunden er en cirkulær

grusbelagt plads, der ligger umiddelbart syd for Poppelpladsen, og hvor der er mulighed for handicapparkering og cykelparkering.

Styrelsen og universitetet har derudover klaget over ikke at være blevet inddraget som parter i fredningsnævnets behandling af sagen.

Aarhus Universitet har anført, at man først fik kendskab til fredningsforslaget den 13. oktober 2015, hvilket blandt andet har betydet, at universitetet ikke har haft mulighed for at gennemføre en intern proces om sagen.

Bygningsstyrelsen har anført, at man først den 3. december 2015 (efter fredningsnævnets afgørelse) fik kendskab til sagen og derfor ikke har haft mulighed for at varetage styrelsens interesser. Styrelsen gør i den forbindelse gældende, at fredningsnævnets afgørelse ikke er blevet truffet på et fyldestgørende og korrekt oplysningsgrundlag, hvilket udgør en væsentlig formel mangel ved afgørelsen.

7.3 Botanisk Haves Venner

Foreningen har klaget over, at stillepladsen ved Eugen Warmings Vej, der var omfattet af det oprindelige fredningsforslag, er udtaget af fredningen.

Foreningen har blandt andet anført, at området i Aarhus Kommunes rammeplan fra 2013 er fastlagt til et rekreativt område i form af bypark eller grønt område, samt at området skal friholdes for anden bebyggelse end den, der er nødvendig for at drive området som park⁸.

Derudover har foreningen bemærket, at stillepladsen i dag anvendes som fragtcntral for Den Gamle By, hvilket ikke længere bør være nødvendigt, når der etableres en ny hovedindgang ved Ceres-krydset. Ifølge foreningen bør arealet herefter igen benyttes til aktiviteter, der har med Botanisk Have at gøre. Eksempelvis kan Gartnernes Hus og det omkringliggende areal med fordel anvendes som et fælles formidlings- og foreningshus for grønne foreninger.

⁸ Rammeområdet 030406RE – Vesterbro.

7.4 Fredningsnævnets bemærkninger

Fredningsnævnet har den 9. februar 2016 overfor Natur- og Miljøklagenævnet beklaget, at Bygningsstyrelsen ikke har været inddraget i sagen, samt at Aarhus Universitet først på et sent tidspunkt blev orienteret om sagen.

Af en korrespondance mellem fredningsnævnet og Bygningsstyrelsen fremgår det blandt andet, at fredningsnævnet først den 3. december 2015 blev opmærksom på, at Bygningsstyrelsen ejer væksthuse. Fredningsnævnet har hertil bemærket, at nævnet har lagt fredningsforslagets oplysninger til grund og på den baggrund ikke har haft viden om, at styrelsen var part i sagen.

Fredningsnævnet har desuden bemærket, at det ud fra fredningsforslagets tekst kunne udledes, at Aarhus Universitet skulle inddrages, selvom universitetet ikke var nævnt i forslagets lodsejerliste, og at det således er en fejl, at det ikke er sket på et tidligere tidspunkt.

7.5 Danmarks Naturfredningsforenings bemærkninger

Danmarks Naturfredningsforening har den 16. februar 2016 overordnet bemærket, at de indkomne klager viser, at der er et stort pres på Botanisk Haves arealer, og at det uden en fredning er sandsynligt, at den hidtidige udvikling med løbende indskrænkninger i havens areal vil fortsætte.

Vedrørende forslaget om at udarbejde en bevarende lokalplan som alternativ til fredningen har Danmarks Naturfredningsforening anført, at lokalplaner kan ændres efter skiftende politiske ønsker og dermed adskiller sig afgørende fra varige fredninger. Foreningen har tillid til politikernes intentioner, men bemærker, at det med et tilstrækkeligt pres kan være udfordrende at holde fast i de gode hensigter.

I forhold til Naturstyrelsens handlingsplan for fredning 2013 har Danmarks Naturfredningsforening bemærket, at handlingsplanen alene er en overordnet retningsgiver for, hvilke typer af fredningssager der rejses. Ifølge foreningens opfattelse er parkerne ”byernes grønne perler”, og en fredning af Botanisk Have stemmer derfor fint overens med planen, hvoraf det blandt andet fremgår, at de lokaliteter, der karakteriseres som ”perlerne”, er af den karakter, der ganske enkelt ikke må gå tabt, fordi vi kun har få lokaliteter af den pågældende art, uanset om der er trusler imod fredningsværdierne eller ej.

Danmarks Naturfredningsforening har herudover anført, at det er naturbeskyttelseslovens § 1 der bestemmer, hvad der kan rejses fredningssag om, og har i den forbindelse henvist til § 1, stk. 3, hvorefter der ved lovens administration skal lægges vægt på den betydning, som et areal på grund af sin beliggenhed kan have for almenheden.

For så vidt angår klagerne over fredningens afgrænsning, er det Danmarks Naturfredningsforenings vurdering, at både væksthuse, Poppelpladsen og Rotunden bør fastholdes inden for fredningen, så det sikres, at bygningerne eller de arealer, som de ligger på, ikke en dag vil overgå til andre formål, som måske ligger langt fra offentlige parkformål. Ifølge foreningen ligger det implicit i fredningsnævnets afgørelse, at det er på denne baggrund, at man har valgt at medtage disse arealer i fredningen.

Det er desuden Danmarks Naturfredningsforenings opfattelse, at fredningen ikke pålægger væksthuse mv. særlige restriktioner, men muliggør at de nuværende aktiviteter kan fortsætte som hidtil.

I forhold til kommunens klage over enkelte bestemmelser i fredningen, har Danmarks Naturfredningsforening blandt andet bemærket, at det ikke har været intentionen at pålægge kommunen en større plejebyrde, end hvis parken ikke fredes, og at der med den nuværende formulering af plejebestemmelsen er mulighed for at skrue op og ned for ambitionsniveauet i takt med, at ressourcer og ønsker ændrer sig over tid.

Vedrørende muligheden for at etablere anlæg med kommercielle formål, er det foreningens opfattelse, at bestemmelsen skal forstås sådan, at de mindre anlæg, der kan opsættes, er motionsredskaber, legeredskaber og lignende, som er offentlige og altså ikke kommercielle.

Danmarks Naturfredningsforening har i øvrigt bemærket, at der i løbet af fredningssagen har været afholdt flere dialogmøder med kommunen, og at foreningen har indarbejdet stort set alt, hvad kommunen har haft af ønsker. Foreningen har ligeledes imødekommet ønskerne fra Den Gamle By.

For så vidt angår manglende inddragelse af Bygningsstyrelsen og Aarhus Universitet, har Danmarks Naturfredningsforening anført, at Aarhus Kommune, som ejer af Botanisk Have, burde have gjort såvel frednings-

nævnet som styrelsen og universitetet opmærksomme på den verserende fredningssag. Det er hertil bemærket, at kommunen har været bekendt med, at fredningssagen var undervejs helt fra start.

Danmarks Naturfredningsforening har ikke haft bemærkninger til klagen fra Botanisk Haves Venner.

8. Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af sagen

Miljø- og Fødevareklagenævnet besigtigede den 23. oktober 2017 fredningsområdet og holdt samme dag offentligt møde om sagen.

Danmarks Naturfredningsforening redegjorde for foreningens forslag om fredning af Botanisk Have og understregede, at det ifølge foreningens opfattelse kun er en fredning, der kan sikre parken permanent. Danmarks Naturfredningsforening bemærkede derudover blandt andet, at foreningen tidligere havde haft en tæt dialog med kommunen omkring fredningssagen, men at kommunen undervejs ændrede holdning til sagen.

Aarhus Kommune fastholdt, at fredning ikke er det rette instrument til at beskytte parken og at en eventuel beskyttelse af parken i stedet bør ske ved udarbejdelse af en bevarende lokalplan. Kommunen henviste herudover blandt andet til, at det siddende byråd er opmærksomt på parkens beskyttelse, hvilket blandt andet kan ses i planstrategien og kommuneplanen. Kommunen tilkendegav derudover, at det er vigtigt for kommunen, at parken kan benyttes til arrangementer mv.

Aarhus Universitet fastholdt, at væksthuse ne ikke skal indgå i en eventuel fredning, idet det er vigtigt for universitetet at have en platform i parken, og at der behov for fleksibilitet og frihed til at tilpasse væksthuse ne mv. til et løbende behov.

Botanisk Haves Venner tilkendegav, at det er vigtigt for foreningen at parken fredes, blandt andet af hensyn til engagementet blandt de frivillige.

Foreningen samt en række øvrige fremmødte, herunder flere naboer til Botanisk Have, tilkendegav desuden, at den kommunale planlægning, herunder en eventuel bevarende lokalplan, ikke yder tilstrækkelig beskyttelse af parken.

Repræsentanter for Den Gamle By oplyste, at man fra museets side har et stort ønske om at sikre gode adgangsforhold til museet samt funktionalitet omkring driften af museet, men at man ikke har planer om at ville udvide Den Gamle Bys areal yderligere.

8.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

I sagens behandling har deltaget Miljø- og Fødevareklagenævnets medlemmer: Thomas Steensen (formand), landsdommerne Norman Cleaver og Henrik Twilhøj samt de læge medlemmer Pelle Andersen-Harild, Torben Hansen, Per Nørhave og Jens Vibjerg.

Det følger af naturbeskyttelseslovens § 44, stk. 1, at Miljø- og Fødevareklagenævnet kan ændre fredningsnævnets afgørelse, herunder fredningens geografiske udstrækning, fredningsbestemmelserne og erstatningen. Dette gælder, uanset hvem der har rejst fredningssagen eller påklaget fredningsnævnets afgørelse, og uanset fredningsforslaget og de forslag og krav, der er fremført for fredningsnævnet og Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker indledningsvis, at fredningsnævnets manglende inddragelse af Bygningsstyrelsen og Aarhus Universitet under sagens behandling udgør en væsentlig mangel ved afgørelsen.

Et enigt nævn finder dog efter en konkret vurdering, at den manglende inddragelse ikke har været af så væsentlig betydning for indholdet af fredningsnævnets afgørelse, at det bør medføre afgørelsens ugyldighed. Nævnet lægger herved vægt på, at de klagepunkter, som efterfølgende er gjort gældende af Bygningsstyrelsen og Aarhus Universitet, bortset fra spørgsmålet om udtagelse af Rotunden, også har været rejst af Aarhus Kommune og således er indgået i fredningsnævnets behandling af sagen. Miljø- og Fødevareklagenævnet har endvidere ved bedømmelsen af fejls betydning lagt vægt på, at nævnet i medfør af bestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 44, stk. 1, kan ændre fredningsnævnets afgørelse, uanset de fremførte klager og uanset fredningsforslaget, og derfor ikke er afskåret fra at inddrage synspunkter, som ikke er kommet frem under fredningsnævnets behandling af sagen. Miljø- og Fødevareklagenævnet har således i forbindelse med klagesagen taget stilling til det af Bygningsstyrelsen og Aarhus Universitet anførte til støtte for indsigelserne.

Et flertal af Miljø- og Fødevareklagenævnets medlemmer finder, at Botanisk Have er fredningsværdig, og at området derfor skal fredes.

Flertallet lægger vægt på, at Botanisk Have udgør et værdifuldt rekreativt og grønt område med landskabelige og naturmæssige kvaliteter, samt at formålet med fredningen er omfattet af de hensyn, som skal varetages efter naturbeskyttelseslovens § 1.

Flertallet tillægger det desuden vægt, at Botanisk Have i stort omfang benyttes af offentligheden til en lang række forskellige aktiviteter, samt at der i Aarhus kun findes få andre grønne områder med lignende anvendelsesmuligheder.

Henset til et stigende pres på arealer i Aarhus, finder flertallet herudover, at de eksisterende planlægningsmæssige bindinger for området ikke giver en tilstrækkelig beskyttelse af området.

Mindretallet (Jens Vibjerg) finder, at der i den konkrete sag ikke er grundlag for at bringe fredningsinstituttet i anvendelse. Mindretallet bemærker i den forbindelse, at en fredning af en bypark som Botanisk Have ikke falder ind under de hovedformål, som ifølge Naturstyrelsens handlingsplan for fredning 2013 bør gives særlig høj prioritet.

Mindretallet finder desuden, at der ikke er umiddelbare trusler imod parken, og at en fredning af området derfor ikke er nødvendig.

I overensstemmelse med flertallet kan Miljø- og Fødevareklagenævnet tiltræde, at der gennemføres en fredning af Botanisk Have i Aarhus.

Et enigt nævn besluttede at ændre fredningens afgrænsning i fredningsområdets sydligste del mod Ceres-krydset, således at en del af matr. nr. 117gt Århus Markjorder udgår af fredningen. Arealet, der udgår, er ca. 1.500 m² stort og ligger syd for den øst-vest-gående sti, der møder Møns-gade øst for fredningsområdet. Afgrænsningen fremgår af det medfølgende fredningskort. Det er nævnets vurdering, at udtagelsen af arealet ikke vil have nævneværdig betydning for adgangen til parken eller for oplevelsen af sammenhængen mellem parken og byen. Som følge af denne ændring udgår følgende afsnit i fredningsbestemmelsernes § 3, afsnit 10 og 11:

”I parkens sydligste del ned mod ”Ceres-krydset” kan der efter fredningsnævnets tilladelse etableres en pladsdannelse som passende indgang til parken.

Fredningen er ikke til hinder for, at en kommende letbane op ad Viborgvej berører fredningsområdet i fredningens sydligste hjørne ned mod ”Ceres-krydset”. Letbanens placering og udformning indenfor fredningsområdet skal godkendes af fredningsnævnet, medmindre forholdene reguleres af en anlægslov. Fredningsnævnet kan kun modsætte sig anlæggets placering og udformning, hvis det skønnes af betydning for adgangen til den øvrige del af Botanisk Have.”

Fredningens øvrige afgrænsning opretholdes som vedtaget af fredningsnævnet.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder således ikke grundlag for at inddrage stillepladsen ved Eugen Warmingsvej i fredningsområdet, som foreslået af en af klagerne. Nævnet bemærker i den forbindelse, at arealet fremstår som en asfalteret plads, der er afskærmet fra den øvrige del af fredningsområdet og ikke opleves som en naturlig del af parken.

For så vidt angår arealet med væksthuse (matr. nr. 117ut), som flere af klagerne har ønsket udtaget af fredningen, bemærker nævnet, at væksthuse efter nævnets opfattelse er en central del af Botanisk Have, og at arealet derfor bør omfattes af fredningen.

Nævnet finder endvidere, at Poppelpladsen (matr. nr. 7000dy), Peter Holms Vej (matr. nr. 70000ag) og ”Rotunden”, som også er ønsket udtaget af fredningen, fremstår som integrerede og naturlige dele af parken, hvorfor disse arealer også bør omfattes af fredningen.

Med henblik på at understøtte områdets anvendelse til rekreative formål, finder et enigt nævn, at der inden for fredningen skal være mulighed for etablering af mindre midlertidige kommercielle anlæg og foranstaltninger uden fredningsnævnets godkendelse. Efter nævnets vurdering vil sådanne mindre anlæg og foranstaltninger, der har en sammenhæng med parkens rekreative funktion, ikke påvirke de øvrige fredningsværdier i området væsentligt. Nævnet har på den baggrund besluttet at ændre § 3, afsnit 5 som følger:

Faste anlæg og konstruktioner kræver fredningsnævnets tilladelse. Dog kan der i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6) etableres mindre anlæg og konstruktioner, som understøtter den rekreative anvendelse af

parken. Det kan eksempelvis være borde/bænke, mindre motions- eller legeredskaber og lignende. Mindre anlæg og konstruktioner af kommerciel karakter kan etableres i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6), såfremt disse er midlertidige og har en sammenhæng med parkens rekreative funktion. Det kan eksempelvis være serveringsboder, skilte og lignende.

Nævnet har endvidere besluttet, at ændre dele af § 6, således at bestemmelsen bringes i overensstemmelse med plejebekendtgørelsen. Nævnet bemærker i den forbindelse, at fredningsbestemmelsernes § 6 foreskriver procedurer for både plejeplaner og plejeforanstaltninger, mens kun plejeforanstaltninger kan påklages efter plejebekendtgørelsen. På den baggrund finder nævnet tillige, at det er uhensigtsmæssigt at pålægge plejemyndigheden en pligt til at forhandle sig til enighed om plejeplanen. § 6 ændres på denne baggrund som følger:

”Aarhus Kommune er plejemyndighed. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Den første plejeplan skal gælde for højst 2 år, de senere for højst 5 år. Plejeplanen skal redegøre for plejeforanstaltninger og mindre anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål.

For forhold vedrørende plejeforanstaltninger gælder herudover den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn.

Sammen med første plejeplan kan der udarbejdes en helhedsplan for parkens udvikling, der omfatter og beskriver planer for parkens indhold og funktioner, herunder eventuelle byggearbejder, større rekreative anlæg, en overordnet plan for udviklingen i parkens planter, så de understøtter fredningens formål om at øge naturindholdet mv.

Såfremt delelementer i helhedsplanen kræver fredningsnævnets tilladelse, kan fredningsnævnet tage samlet stilling til plejeforanstaltninger og konkrete tiltag i helhedsplanen.”

Et enigt nævn besluttede at tiltræde de øvrige fredningsbestemmelser, som vedtaget af fredningsnævnet.

8.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø og Fødevareklagenævnet stadfæster Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig dels afgørelse af 25. november 2015 om at gennemføre fredning af Botanisk Have i Aarhus Kommune, der omfatter matr. nr. 117xb, 117ut, 7000dy og 7000aq samt del af matr. nr. 117gt alle Århus Markjorder, med følgende ændringer:

Den del af matr. nr. 117gt Århus Markjorder, der ligger syd for den øst-vest-gående sti, der møder Mønsgade øst for fredningsområdet, udgår af fredningen. Afgrænsningen fremgår af det medfølgende fredningskort.

Fredningsbestemmelsernes § 3 og § 6 ændres, således at følgende bestemmelser gælder for fredningen:

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- at sikre området som offentligt tilgængeligt parkområde,
- at sikre områdets naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for områdets nuværende udformning, og
- at sikre rammen om en fortsat dynamisk udvikling som rekreativ bypark, herunder dels med mulighed for at udvikle parkens indhold, så det modsvarer de mange brugeres løbende og skiftende behov, og dels så der sikres større naturindhold og øget biodiversitet.

§ 2 Bevaring af området

Fredningsområdet skal bevares som offentlig bypark. Området skal fremtræde varieret og oplevelsesrigt.

§ 3 Arealernes drift, byggeri og tekniske anlæg/installationer

Driften tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål.

Parkens beplantning reguleres efter en plejeplan.

Anvendelse af pesticider er ikke tilladt.

Ny selvstændig bebyggelse og tilbygninger til eksisterende bebyggelse kræver fredningsnævnets tilladelse. Det samme gør ombygninger, der ændrer en bygnings ydre fremtræden. Sådanne bebyggelser skal have sammenhæng med områdets funktion som offentlig park.

Faste anlæg og konstruktioner kræver fredningsnævnets tilladelse. Dog kan der i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6) etableres mindre anlæg og konstruktioner, som understøtter den rekreative anvendelse af parken. Det kan eksempelvis være borde/bænke, mindre motions- eller legeredskaber og lignende. Mindre anlæg og konstruktioner af kommerciel karakter kan etableres i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6), såfremt disse er midlertidige og har en sammenhæng med parkens rekreative funktion. Det kan eksempelvis være serveringsboder, skilte og lignende.

Fredningen er ikke til hinder for, at der etableres en større legeplads i parken, hvis legepladsens størrelse, udformning og placering kan godkendes af fredningsnævnet.

Belysning langs veje og stier og i relation til parkeringsarealer og rekreative anlæg i parken kan tillades i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

Det eksisterende amfiteater kan i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6) fastholdes, renoveres eller udvikles i forhold til de aktivitets- og arrangementsmuligheder, Aarhus Kommune ønsker at tilgodese.

Der må ikke etableres yderligere veje og parkeringsanlæg i fredningsområdet.

Etablering af egentlige sportsanlæg, som eksempelvis fodboldbaner, er ikke tilladt.

Eventuel opsætning af hegn må ikke begrænse offentlighedens adgang til og i parken.

Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen samt understøttelse og formidling af parkens rekreative brug på foranledning af plejemyndigheden.

§ 4 Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer.

Dog kan mindre terrænreguleringer finde sted, hvis formålet er knyttet til parkens rekreative anvendelse eller sker i forbindelse med klimatilpasningstiltag, og udføres i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

Fredningen er heller ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning i parken, herunder genskabes den naturlige hydrologi i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

§ 5 Offentlighedens adgang

Offentligheden har ret til at færdes overalt i parken. Plejemyndigheden kan dog begrænse retten til at færdes i bestemte områder af parken, hvis det er begrundet i beskyttelse af plantesamlinger og lignende.

Stisystemet skal understøtte den rekreative anvendelse.

Der kan udlægges nye stier i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

§ 6 Pleje

Aarhus Kommune er plejemyndighed. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Den første plejeplan skal gælde for højst 2 år, de senere for højst 5 år. Plejeplanen skal redegøre for plejeforanstaltninger og mindre anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål.

For forhold vedrørende plejeforanstaltninger gælder herudover den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn.

Sammen med første plejeplan kan der udarbejdes en helhedsplan for parkens udvikling, der omfatter og beskriver planer for parkens indhold og funktioner, herunder eventuelle byggearbejder, større rekreative anlæg, en overordnet plan for udviklingen i parkens planter, så de understøtter fredningens formål om at øge naturindholdet mv.

Såfremt delelementer i helhedsplanen kræver fredningsnævnets tilladelse, kan fredningsnævnet tage samlet stilling til plejeforanstaltninger og konkrete tiltag i helhedsplanen.

§ 7 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Thomas Steensen
Stedfortrædende formand

Fredning af Botanisk Have

Del af
Århus Markjorder, Aarhus Kommune

Fredningskort til
MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNETS
Fredningsafgørelse af
Maj 2018

Signaturforklaring

- Fredningsgrænse
- Sti
- Levende hegn
- Vandløb
- Sø
- Krat
- Skov
- Bygninger inden for fredningen
- Højdekurver
- Depotareal

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del

Afgørelse af 25. november 2015 om

fredning af Botanisk Have i Aarhus Kommune

FN MJØ 2014.178

Danmarks Naturfredningsforening fremsatte i december 2014 forslag om fredning af Botanisk Have i Aarhus Kommune.

Fredningsforslaget omfatter ca. 18 ha og berører ifølge fredningsforslaget Aarhus Kommunes ejendomme matr.nr. 117gt, 117xb, 117ut, 7000dy og 7000aq alle Århus Markjorder.

Formålet med en fredning er et ønske om at sikre, at Botanisk Have fastholdes som en grøn bypark, der overvejende består af græsarealer med spredt beplantning, solitære træer, varierende buskbeplantninger og visse steder tæt randbeplantning. Det er endvidere formålet at sikre offentlig adgang til et grønt, let tilgængeligt og nærrekreativt parkmiljø, hvor de rekreative værdier kontinuert kan forbedres.

Fredningsnævnet har besluttet at gennemføre fredningen i overensstemmelse med de fredningsbestemmelser og det fredningskort, der fremgår af afgørelsens afsnit F.

A. Hovedpunkterne i fredningssagens forløb

Danmarks Naturfredningsforening rejste ved brev af 17. december 2014 forslag om fredning af Botanisk Have i Aarhus Kommune.

Fredningsnævnet har i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 37, stk. 1 sendt fredningsforslaget til ejeren af de ejendomme, der er omfattet af forslaget, til statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser bliver berørt af forslaget, samt til organisationer mv., som må antages at have en væsentlig interesse i forslaget. Fredningsnævnet har ligeledes i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 37, stk. 1 offentliggjort fredningsforslaget i Statstidende, Århus Stiftstidende og Århus Onsdag.

Fredningsnævnet har i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 37, stk. 5 holdt et offentligt møde om sagen med en forudgående offentlig bekendtgørelse om mødet. Indkaldelse til mødet blev i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 37, stk. 5 og stk. 6 sendt til de samme ejere, myndigheder og organisationer, som fredningsforslaget blev sendt til. Der blev i tilknytning til mødet foretaget en besigtigelse af Botanisk Have. På mødet blev der fastsat en frist til at fremsætte bemærkninger til eller indsigelser mod fredningsforslaget. Et referat fra mødet blev sendt til de, der var indkaldt til mødet eller deltog i mødet.

På baggrund af indsigelser og andre bemærkninger til fredningsforslaget fremsat før, under og efter det offentlige møde udarbejdede Danmarks Naturfredningsforening et ændret fredningsforslag, der har kunnet indgå i grundlaget for bemærkninger til eller indsigelser mod fredningsforslaget.

Fredningsnævnet har herefter besluttet at gennemføre en fredning med det indhold, der fremgår af afgørelsens afsnit F. Da Botanisk Have i det hele er ejet af Aarhus Kommune, har fredningsnævnet ikke truffet en samtidig afgørelse om erstatning i anledning af fredningen, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, hvorefter der ikke tilkendes erstatning for fredning af offentligt ejede arealer, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse.

B. Danmarks Naturfredningsforenings oprindelige fredningsforslag

I fredningsforslaget anførte Danmarks Naturfredningsforening følgende:

”1. Baggrunden for forslaget

Danmarks Naturfredningsforening fremsætter hermed i henhold til naturbeskyttelseslovens § 36, jf. § 33 stk. 3, forslag til fredning af Botanisk Have i Aarhus kommune, i alt 18 ha.

Botanisk Have ligger som en grøn perle midt i den tætte Aarhus By. Parken er karakteriseret ved sine udprægede landskabelige og naturmæssige kvaliteter i form af fuldkronede solitære træer, tætte skov- og kratbevoksninger, søer, et kuperet terræn og med et fint gennemkrydsende vandløb, der understreger områdets rekreative værdier. Det er den største af byens parker med fri adgang for besøgende. Den er velbesøgt året rundt af mange forskellige brugergrupper fra den stille vandrer til folk, der kommer for at høre musik fra amfiteateret i et hjørne af parken.

Gennem årene er der taget småbidder af parkens areal til Den Gamle By i forbindelse med at denne har udvidet sit areal med nye bygninger/kvarterer. Da der ikke længere er fri adgang til Den Gamle By, er det reelt dele af den offentlige park, som er nedlagt. Den Gamle By har jævnligt nye pladsbehov, hvorfor det kan forventes, at der på sigt vil være et fortsat pres for at inddrage arealer fra parken. Væksthusene, som hører under Aarhus Universitet, har udvidet for nylig, og kan i fremtiden tillige tænkes at være potentielt pladskrævende med nye anlæg.

I storbyer verden over har man længe været opmærksomme på den meget store værdi af rekreative grønne områder centralt i byerne og sikret dem med fredninger eller tilsvarende. Eksempelvis i København er efterhånden alle offentlige parker fredet i erkendelse af, at det ellers kan være vanskeligt at fastholde dem i fuld udstrækning, når byens mange funktioner mangler plads. Det har på ingen måde sat Københavns udvikling i stå, men afholdt fra at der er tænkt i lette løsninger med inddragelse af parkareal til byformål, og i stedet skabt projekter som respekterer byens grønne rum, til stor glæde og tilfredshed hos befolkningen.

Baggrunden for fredningen er et ønske om at sikre, at Botanisk Have fastholdes som en grøn bypark, der overvejende består af græsarealer med spredt beplantning, solitære træer, varierende buskbeplantninger og visse steder tæt randbeplantning.

Desuden er det formålet med fredningen at sikre offentlig adgang til et grønt, let tilgængeligt, nærrekreativt parkmiljø, hvor de rekreative værdier kontinuert kan forbedres.

Som en gæst fra en fjern galakse dukker det nye væksthuse om mellem træerne, og overrasker med sin utraditionelle arkitektur.

2. Fredningsforslagets afgrænsning

Botanisk Have er beliggende centralt i Aarhus By, kun godt én km fra kysten. Den afgrænses mod nordvest af Vestre Ringgade, mod sydvest af Eugen Warmings Vej, mod syd af Den Gamle By og Møllevejen, dog med en tange ud til krydset Vesterbrogade/Viborgvej, og mod øst af Hjortensgade og Mønsegade. Mod nordøst afgrænses parken af det private grønne fællesareal ved Vestervang bebyggelsen.

Fredningsforslagets afgrænsning fremgår endvidere af kortbilag 1.

3. Beskrivelse af fredningsområdet

Landskabsformer og geologi

Haven er anlagt i et meget kuperet terræn med mange små, intime, grønne rum og store åbne plæner. Et vandløb løber gennem hele haven fra nordvest til sydøst igennem 3 søer og videre gennem Den Gamle By og dens kanaler.

Naturtyper, dyre og planteliv

Havens træer og buske er en blanding af hjemmehørende og indførte arter, som tilsammen giver en meget varieret beplantning.

Dyrelivet er rigt og tæller pattedyr som ræv, egern og flagermus, og hos fuglene de forholdsvis almindelige arter, som også kan opleves i de private haver omkring Botanisk Have.

Havens vegetation er præget af at være botanisk have med der til hørende indførte plantearter fra hele verden. Men det forhindrer ikke et rigt hjemmehørende fugleliv i at nyde variationen i leve- og fødemuligheder.

Kulturspor

Botanisk Have har en lang historie, som startede allerede i 1875, hvor Aarhus by udlejede et areal på ca. 4,5 hektar af 'Møllehavens Toft', der lå øst for Hasleforten, til et nystiftet haveselskab til anlæggelse af en planteskole og en prøvedyrkning af frugtsorter. Haveselskabet fik senere navnet Det Jydske Haveselskab.

I årene efter lejede selskabet mere jord, således at haven efterhånden dækkede ca. 8 hektar. Men da havens drift efterhånden blev for dyr for selskabet, overtog byen i 1911 arealet, og byrådet enedes om at udlægge det som park. Allerede i 1903 havde man vedtaget en vejplan. I vejplanen indgik anlæggelsen af en botanisk have. Siden 1911 er der gentagne gange blevet foretaget udvidelse af arealet, sidst i 1942-46.

Langt den overvejende del af de repræsenterede planteslægter og arter, der nu findes i Botanisk Have, er et resultat af et godt internationalt samarbejde mellem botaniske haver verden over.

Bygninger i haven

I den østlige del af Botanisk Have ligger væksthuse, som ligger på kommunal jord, men ejes af Aarhus Universitet og administreres af Steno Museet.

Det oprindelige, snegleformede væksthuse i Botanisk Have, er tegnet af C.F. Møller og opført i 1968-70 med udgangspunkt i omgivelserne. Med finansiering fra Aarhus Kommune, Aarhus Universitet og Realdania er det eksisterende væksthuse nu blevet renoveret, og samtidig er der blevet opført et nyt tropisk væksthuse (palmehuset) samt et botanisk formidlingscenter. I september 2014 indvies det hele og åbnes for offentligheden. Det nye væksthuse bygger videre på det oprindelige væksthuse' organiske form og er samtidig baseret på energirigtige løsninger og viden om materialer, indeklima og teknologi. Formen er fundet ud fra beregningsprogrammer

og er den optimale i forhold til samspillet mellem form og energiforbrug. Det kuplede palmehus og husets drejning i forhold til verdenshjørnerne er blevet til, fordi netop denne struktur giver den mindste overflade parret med det største volumen, mest muligt solindfald om vinteren og mindst muligt solindfald om sommeren.

Både væksthuse og den udendørs have, er i dag omlagt til formidling og rekreative formål og har ikke længere nogen forskningsmæssig betydning.

Luftfotoet viser de organiske former i både væksthuse, parkeringsanlæg, stier og bede, der smyer sig elegant imellem hinanden.

Som nærmeste nabo til væksthuse ligger stubmøllen Tuesbøl Mølle. Møllen hører under Den Gamle By, men har fået lov at ligge uden for det egentlige museumsareal. I følge www.dengamleby.dk er møllen fra 1792 og blev opført ved Frøstrup Hovedgård. I 1799 blev den flyttet til Varde og videre til Tuesbøl ved Brørup i 1866. Derefter blev den genopført på den nuværende plads i 1931 - samme sted, hvor Århus gamle stubmølle tidligere stod.

Her Tiesbøl Mølle, som tilhører Den Gamle By. Det nye væksthuse er placeret tæt på møllen, og kontrasten er stor, men kvaliteten i begge bygninger bøder for det ellers lidt umage nabo-skab.

I havens vestligste hjørne ligger der et offentligt toilet umiddelbart bag det udendørs amfitea-ter.

Ud til Eugen Warmings Vej i sydvest ligger flere bygninger, som i dag bruges af kommunen som materielgård for maskiner til brug for parkdriften.

Offentlighedens adgang

Der er indgange til Botanisk Have mange steder. Fra Ceres-krydset (Vesterbrogade – Thor-valdsensgade – Silkeborgvej – Viborgvej), fra Eugen Warmings Vej, Ringgaden, Fuglebakke-vej, Vestervang, Langelandsgade/Hjortensgade, Møllevejen og Møns-gade.

Man kan cykle igennem Botanisk Have ad Peter Holms Vej, der forbinder Langelandsga-de/Hjortensgade og Fuglebakkevej.

Der er adgang i bil fra Langelandsgade ad Peter Holms Vej, som går op igennem Blomsterda-len til den runde parkeringsplads, ”Poppel-pladsen”, hvor der stort set altid er mulighed for at finde en parkeringsplads.

Der er desuden parkeringsmulighed på Eugen Warmings Vej, men især om sommeren kan det her være vanskeligt at finde plads, da Den Gamle Bys gæster i høj grad parkerer her.

Friluftsliv

Botanisk Have er en af Aarhus' største parker. Haven rummer et væld af muligheder for oplevelser - for alle sanser, forskellige interesser og behov.

Parken bruges af mange som udflugtssted, hvor man nyder medbragt mad eller bruger de opsatte borde med monteret metalplade til at sætte medbragte grill på. Af hensyn til sikkerheden er der opsat særlige affaldstønder til brugte grill.

Man kan blandt de utallige rekreative udfoldelsesmuligheder, som parken inspirerer til, sågar gå på line.

På en solskinsdag er parken fuld af folk, der soler sig, og nyder muligheden for at kunne slå sig ned på et offentligt grønt område. Nederst et øjebliksbillede fra et plantemarked, der er et af de mere organiserede arrangementer, som parken lægger areal til.

Naturpleje og naturplejeaftaler

I 2012 besluttede byrådet at nedlægge 3 plejekrævende bede. Det resulterede i, at en forening af frivillige ved navn "Botanisk Haves Venner" fra foråret 2012 overtog plejen af Rosenbedet, Temahaverne og Samlingen af græsser og stauder.

Aarhus Universitet overtog ligeledes i 2012 driften af Det Danske Plantesamfund og Stenpartiet i Botanisk Have.

På den måde har byrådet formået at spare ressourcer samtidig med at borgere og studerende er blevet involveret i pasningen af dele af parken og har fået et medansvar for parkens udvikling. Fredningen ændrer ikke på at dette samarbejde skal kunne fortsætte og eventuelt udvikles til også at omfatte andre områder.

Botanisk Haves natur er varieret og veksler mellem den parkprægede græsplæne med solitære træer, til fine passede bede med plantesamlinger fra hele verden. Andre steder er der skov og gennem parken løber et vandløb der, som tre steder bliver til søer.

Naturgenopretning

Der er ikke med fredningen lagt op til, at der skal ske en genopretning af naturen i parken. Fredningen forhindrer dog ikke, at dette sker, hvis formålet er at øge naturindholdet.

Råstofindvinding og vandindvindingsinteresser

Der er ingen hverken råstofinteresser eller vandindvindingsinteresser inden for det område, som foreslås fredet.

Natura2000-interesser

Der er ikke hverken udpegede natura2000-områder eller fundet prioriterede arter inden for fredningsområdet.

4. Frednings- og planlægningsmæssige forhold

Eksisterende fredninger

Der er ingen eksisterende fredninger inden for det område, som foreslås fredet.

Zonestatus

Byzone

Kommuneplanforhold

Botanisk Have er i kommuneplanen for Aarhus udlagt til område til rekreative formål.

Lokalplanforhold

Fredningsområdet er ikke omfattet af eksisterende lokalplaner.

5. Forslag til fredningsbestemmelser

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- at sikre området som offentligt tilgængeligt parkområde

- at sikre områdets naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for områdets nuværende udformning
- at sikre rammen om en fortsat dynamisk udvikling som rekreativ bypark, herunder dels med mulighed for at udvikle parkens indhold, så det modsvarer de mange brugeres løbende og skiftende behov og dels, så der sikres større naturindhold og øget biodiversitet.

§ 2 Bevaring af området

Fredningsområdet skal bevares som offentlig bypark. Området skal fremtræde varieret og oplevelsesrigt.

§ 3 Arealernes drift, byggeri og tekniske anlæg/installationer

Driften tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål.

Parkens beplantning reguleres efter en plejeplan.

Anvendelse af pesticider er ikke tilladt.

Ny selvstændig bebyggelse og tilbygninger til eksisterende bebyggelse kræver fredningsnævnets tilladelse. Dog kan mindre tilbygninger til og ombygninger af eksisterende bebyggelse tillades, i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6). Ny og eksisterende bebyggelse skal have sammenhæng med områdets funktion som offentlig park.

Faste anlæg og konstruktioner kræver fredningsnævnets tilladelse. Dog kan der etableres mindre anlæg, som understøtter den rekreative anvendelse af parken, og som ikke har kommerciel karakter, tillades, i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6). Det kan eksempelvis være motivationsredskaber, legeredskaber eller lignende.

Belysning langs veje og stier, og i relation til parkeringsarealer og rekreative anlæg i parken kan tillades, i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

Det eksisterende amfiteater kan fastholdes og renoveres. Mindre udvidelse kan finde sted tillades, i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

Der må ikke etableres yderligere veje og parkeringsanlæg i området.

Etablering af egentlige sportsanlæg, som eksempelvis fodboldbaner, er ikke tilladt.

I parkens sydligste del ned mod ”Ceres-krydset” kan der efter fredningsnævnets tilladelse etableres en pladsdannelse som passende indgang til parken.

Fredningen er ikke til hinder for, at en kommende letbane op ad Viborgvej evt. berører fredningsområdet i fredningens sydligste hjørne ned mod ”Ceres-krydset”.

Eventuel opsætning af hegn må ikke begrænse offentlighedens adgang til og i parken.

Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen samt understøttelse og formidling af parkens rekreative brug på foranledning af plejemyndigheden.

§ 4 Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer.

Dog kan mindre terrænreguleringer finde sted, hvis formålet er knyttet til parkens rekreative anvendelse eller sker i forbindelse med klimatilpasningstiltag, og sker i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

Ligeledes er fredningen ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning i parken, herunder genskabes den naturlige hydrologi, i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

§ 5 Offentlighedens adgang

Offentligheden har ret til at færdes overalt i parken.

Stisystemet skal understøtte den rekreative anvendelse.

Der kan udlægges nye stier.

§ 6 Pleje

Aarhus Kommune er plejemyndighed. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Den første plejeplan skal gælde for højst 2 år, de senere for højst 5 år. Den skal redegøre for plejeforanstaltninger og mindre anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål.

Der skal gives Danmarks Naturfredningsforening ret til at udtale sig om alle forslag til plejeplaner inden de vedtages.

Såfremt der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for fredningsnævnet til afgørelse, jf. den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 802 af 21/06/2013.

Helhedsplan:

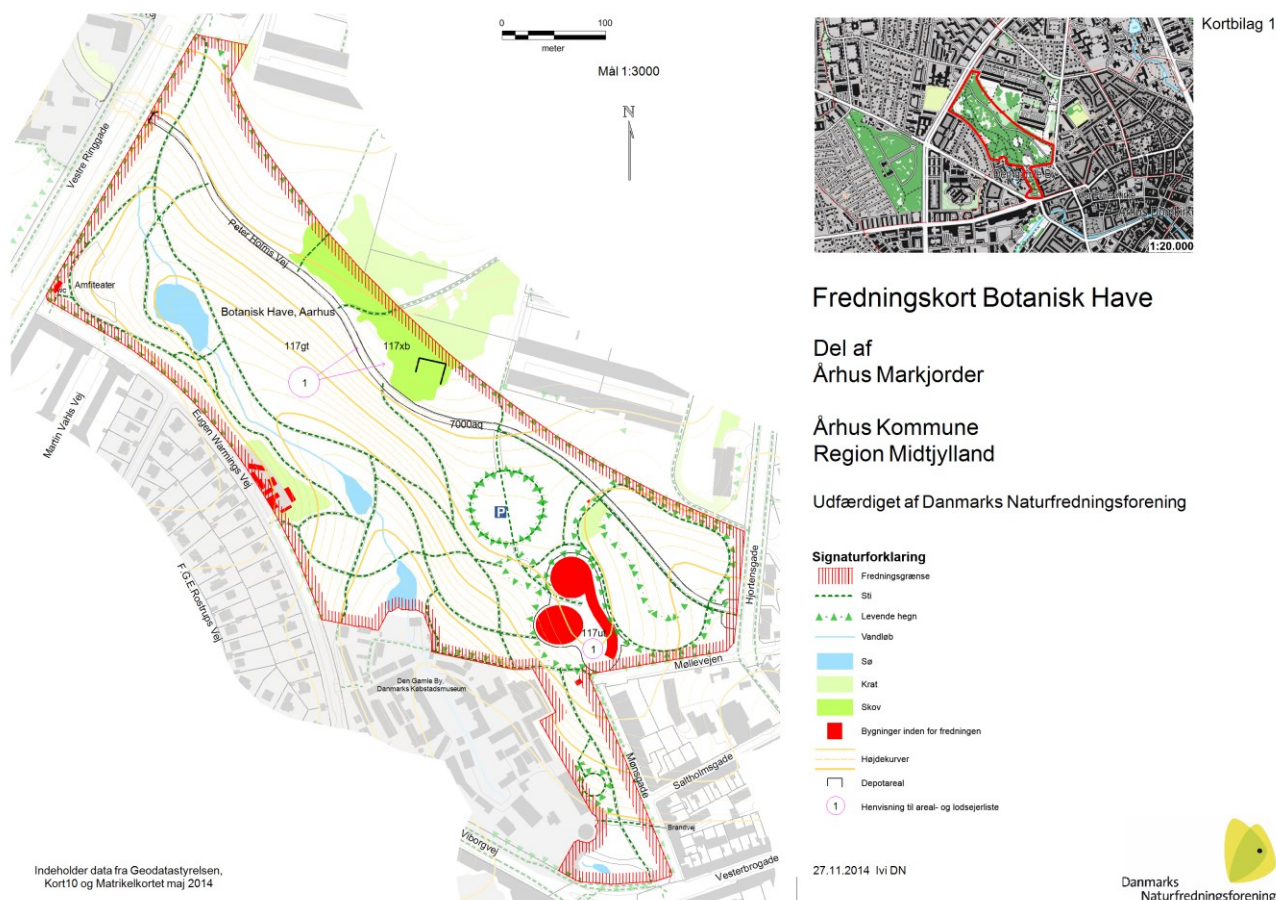
Sammen med første plejeplan kan der udarbejdes en helhedsplan for parkens udvikling, der omfatter og beskriver planer for parkens indhold og funktioner, herunder eventuelle byggearbejder, større rekreative anlæg, en overordnet plan for udviklingen i parkens planter, så de understøtter fredningens formål om at øge naturindholdet, mv.

Såfremt delelementer i helhedsplanen kræver fredningsnævnets tilladelse, kan fredningsnævnet tage samlet stilling til helhedsplanen.

§ 7 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Som kortbilag til fredningsforslaget var medtaget følgende fredningskort:

C. Forløbet af det offentlige møde

I referatet for det offentlige møde, der den 22. maj 2015 blev afholdt om fredningsforslaget, er foruden en angivelse af mødets deltagere anført følgende:

”Martin Møller-Heuer bød velkommen og præsenterede fredningsnævnet og redegjorde for programmet for mødet og overordnet om processen ved fredningsnævnets behandling af sagen efter mødet.

Der blev herefter gennemført en besigtigelse af Botanisk Have med drøftelse af en række spørgsmål særligt i relation til afgrænsningen til det private område nordøst for haven, depotareal, amfiteateret, bebyggelsen mod Eugen Warmings Vej og området ud til krydset Vesterbrogade/Viborgvej.

I relation til bebyggelsen mod Eugen Warmings Vej omhandlede drøftelsen muligheden for at holde området med bebyggelse uden for fredningen, således at fredningsgrænsen følger den nuværende afgrænsning af selve haven.

Drøftelsen af området ud til krydset Vesterbrogade/Viborgvej omhandlede nødvendige og hensigtsmæssige anlæg i tilknytning til den nye indgang til Den Gamle By, hvortil både grund og finansiering er på plads.

Thomas Bloch Ravn anførte herom, at Den Gamle By har ikke brug for udvidelse ind i Botanisk Have. Men det er afgørende, at der er den nødvendige fleksibilitet, der gør det muligt i den sydligste del af haven at etablere faciliteter i tilknytning til den nye indgang, der på en gang både løser op for parkeringsproblemerne, da eksisterende parkeringspladser i nærområdet bliver mere naturlige at anvende, og giver et mere bruger- og handicapvenligt indgangsområde. Det er derfor opfattelsen, at den sydlige del af haven bør undtages fra en eventuel fredning.

Birgitte Bang Ingrisch anførte at være indstillet på at finde en løsning på de rejste problemstillinger om Den Gamle By. Fredningsforslaget har ikke til hensigt at hindre, at der i fredningen sker anlæg til brug for en ny indgang til Den Gamle By. Danmarks Naturfredningsforening vil derfor se positivt på at udforme fredningsbestemmelserne, så de giver mulighed for sådanne anlæg eventuelt i kombination med en mindre forrykkelse af fredningsgrænsen. Man vil derimod ikke være indstillet på helt at undtage den sydlige del af haven fra fredningen, da det er vigtigt at sikre denne adgang til resten af Botanisk Have.

Efter besigtigelsen fortsatte mødet i Væksthuset, hvor Birgitte Bang Ingrisch redegjorde for fredningsforslaget, dets baggrund med bl.a. forudgående inddragelse af Aarhus Kommune og de foreslåede fredningsbestemmelser.

Der var herefter lejlighed til at kommentere på fredningsforslaget.

Jørgen Winther Høgstrup oplyste, at Aarhus Kommunes høringssvar om fredningsforslaget afventer den endelige politiske proces med behandling af fredningsforslaget, herunder også om muligheden for en bevarende lokalplan som alternativ til en fredning.

Thomas Bloch Ravn redegjorde for Den Gamle Bys holdning til fredningsforslaget som også omtalt under besigtigelsen og oplyste supplerende, at Den Gamle By altid har haft et godt naboskab til Botanisk Have og ikke har et modsætningsforhold. Der har i tidens løb alene været tale om en meget begrænset inddragelse af arealer fra haven. Der er ingen planer om en yderligere udvidelse ind i haven, hvilket også viser sig ved placeringen af den nye indgang mod den sydlige del af haven, der selvsagt gør det uhensigtsmæssigt at udvide yderligere i den retning. Der er ikke et særligt omfattende dyreliv eller en særlig biodiversitet i haven, der kan begrunde en fredning. Den sydlige del af haven er reelt blot en stor græsplæne med stier og således ikke særligt bevaringsværdigt i fredningsmæssig henseende.

Niels Meyer oplyste supplerende, at det uhensigtsmæssige i at regulere og hindre anvendelse af den sydlige del af Botanisk Have understøttes af, at området foruden indgangsområde til Den Gamle By også er en naturlig del af de andre tiltag i nærområdet i form af letbanen, et nyt Cereskryds og de kommende institutioner.

Der blev herefter fremsat en række bemærkninger fra repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet, Botanisk Haves Venner og naboer til Botanisk Have/Den Gamle By. Det blev nærmere anført, at det er nødvendigt med en fredning for at sikre mod fremtidige initiativer i haven. Presset mod at inddrage et sådan område vil blive større fremover, og parkerne i de større byer er løbende under pres til anden byudvikling. Haven er det eneste tilbageværende grønne areal i det centrale Aarhus. Det er ikke tilstrække-

ligt med en bevarende lokalplan, der kan ændres. Selv om der kan være gode grunde til at tage hensyn til Den Gamle Bys behov ved en ny indgang, bør der ikke ske en ændring i den foreslåede fredningsgrænse. Der er en stor biodiversitet i haven, men der er også andre hensyn end hensynet til biodiversitet, der kan begrunde en fredning.

Birgitte Bang Ingrisch kommenterede afslutningsvis på det fremkomne i relation til de konstaterede omtvistede emner dels formålet med at frede Botanisk Have, dels Den Gamle Bys behov i relation til den sydligste del af haven, og dels afgrænsningen af fredningen og indholdet af fredningsbestemmelser i den del af haven. Fredningsforslagets hovedsigte er ikke hensyn til en biodiversitet, der dog selvsagt meget gerne må forøges i haven som en del af formålet med en fredning. Danmarks Naturfredningsforening er indstillet på fastsættelse af fredningsbestemmelser, der sikrer en god adgang til både Botanisk Have og Den Gamle By, men ikke i at hele den sydlige del af haven undtages fra en fredning, da der herved ikke vil være en fremtidssikret sydlig adgang til haven.

Der blev fastsat frist til den 1. september 2015 på fremsættelse af skriftlige bemærkninger til fredningsforslaget over for fredningsnævnet.

D. Skriftlige bemærkninger til fredningsforslaget

Aarhus Kommune har under fredningssagens behandling afgivet et høringssvar og anført, at det er kommunens anbefaling, at fredningsnævnet ikke imødekommer fredningsforslaget. Hvis fredningen ikke gennemføres, vil kommunen i den nuværende byrådsperiode udarbejde en bevarende lokalplan for parken. Botanisk Have er et vigtigt område for byen, hvor kommunen ønsker at kunne udvikle de rekreative muligheder bedst muligt i forhold til parkens brugere. Kommunen skal have samme mulighed for udvikling af aktiviteter, oplevelser, arrangementer og rekreative tiltag i Botanisk Have som i kommunens øvrige parker, og fredningsforslaget sætter begrænsninger op, der ikke muliggør de udviklingsmuligheder. Det er baggrunden for, at kommunen ikke kan anbefale en fredning.

Det er videre anført, at parken ikke er et sårbart naturområde, og at det derfor er vanskeligt at se, at hovedgrundene i naturbeskyttelsesloven omkring beskyttelse af natur, landskab, særlig fauna eller flora mv. er til stede i parken. Det er derfor ikke relevant at gennemføre en fredning, hvis formål først og fremmest er at sikre, at parkarealet ikke indskrænkes. Kommunen ønsker i stedet at anvende planlovens bestemmelser og at udarbejde en bevarende lokalplan som alternativ til en fredning. Kommunen anerkender således, at parkens arealmæssige udstrækning bør sikres i den fysiske planlægning. En lokalplanproces vil give større mulighed for at involvere befolkning og interessegrupper i parkens fremtidige indhold og funktioner end en fredningsproces.

Aarhus Kommune har endvidere fremsat en række forslag til ændrede fredningsbestemmelser, hvis fredningsnævnet beslutter at gennemføre en fredning. Det drejer sig om rettelser til fredningens omfang i forhold til arealer, udvidelser i kommunens handlegrundlag i forhold til det rekreative tilbud og mere præcise formuleringer til parkens sydlige område ved Cereskrydset i forbindelse med den i fredningsforslaget nævnte pladsdannelse.

I relation til fredningsforslagets bestemmelser om fredningsforslagets afgrænsning foreslås det, at området ved Eugen Warmings Vej 10 udtages af fredningen. Området består af nogle bygninger og nogle friarealer. Arealet har været anvendt til kontor og stillested, men det er ved at være udfaset, og arealet er udlejet til Den Gamle By. Der er fysisk ikke den store tilknytning til parken, da arealet ligger op til en stejl skråning, der er en del af en eksisterende rammebeplantning i parken. Der har også

i de indledende drøftelser med Danmarks Naturfredningsforening været enighed om, at området ikke skulle indgå i fredningen, og det er efterfølgende oplyst, at det er en fejl, at fredningskortet ikke er udarbejdet i overensstemmelse hermed.

Det foreslås videre, at matr.nr. 117uu Århus Markjorder, der omfatter området, hvor Væksthuset er placeret med bygninger og ganske få m² udearealer, tages ud af en fredning. Der er om arealet, der ejes af Aarhus Kommune, indgået en brugeraftale for de næste ca. 30 år. Det er kommunens opfattelse, at så længe denne aftale eksisterer eller forlænges, er der ikke grund til, at matriklen fredes, og brugsaftalen kan i stedet være baggrund for dette område uden en fredning. Matr.nr. 7000ag Århus Markjorder (Peter Holms Vej) og matr.nr. 7000dy Århus Markjorder (Parkeringspladsen "Poppelpladsen") bør endvidere udtages af en fredning, da begge er funktionelle tekniske anlæg, der er udlagt som offentlige vejarealer.

Det foreslås yderligere, at fredningsgrænsen i parkens sydligste område ændres, således at et mindre område af parken udgår af fredningen. Det er kommunes vurdering, at parkområdet mellem Cereskrydset og Den Gamle By ikke er et centralt område i parken. Dele af området foreslås derfor taget ud af en fredning. Det er hensigten at bevare området som rekreativt område i kommuneplanrammen, men kommune ønsker at være frit stillet i forhold til planlægning af området, der er ankomstplads til parken og bindeled mellem den indre by, trafikstrømmene i området (inklusiv den kommende letbane), Væksthus og Den Gamle By. Området skal være en ankomstplads, der stadig er grøn, men med en større urban karakter med opholds-, aktivitets- og formidlingsmuligheder. Kommunen vil som betingelse for at godkende Den Gamle Bys ønsker om adgangsforhold gennem parkområdet stille som betingelse, at det har selvstændig værdi i forhold til områdets brug som rekreativt areal.

I relation til fredningsforslagets bestemmelser om arealernes drift, byggeri og tekniske anlæg/installationer foreslås det, at afsnittet, der starter med "Ny selvstændig bebyggelse..." ændres således, at "Ny selvstændig bebyggelse og tilbygninger til eksisterende bebyggelse kræver fredningsnævnets tilladelse. Dog kan mindre tilbygninger og ombygninger af eksisterende bebyggelse tillades, i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6) Ny og eksisterende bebyggelse skal have sammenhæng med områdets funktion som offentlig park. Det udelukkes ikke, at ny selvstændig bebyggelse eller tilbygninger omfatter kommercielle formål, såfremt der er en sammenhæng med parkens rekreative funktion, og det er godkendt af fredningsnævnet. Et eksempel kan være en salgskiosk, en cafe eller mindre restaurant, der henvender sig til parkens brugere, og som er et led i parkens strategi som rekreativt tilbud."

Det foreslås endvidere, at afsnittet, der starter med "Faste anlæg og konstruktioner..." ændres således, at "Faste anlæg og konstruktioner kræver fredningsnævnets tilladelse. Dog kan der etableres mindre anlæg, som understøtter den rekreative anvendelse af parken, herunder også mindre kommercielle foretagender, der eventuelt indgås som partnerskabsprojekter eller lignede. En tilladelse kan ske i forhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6) eller efter fredningsnævnets godkendelse. Det kan eksempelvis være i forhold til motionsredskaber, legeredskaber eller lignende."

Det foreslås yderligere, at det tilføjes, at "Fredningen accepterer Byrådets tidligere beslutning fra 2005 angående en samlet legepladsstrategi, herunder at der kan etableres en større legeplads i parken. Legepladsen er en erstatningslegeplads for den legeplads, der blev fjernet ved Den Gamle Bys udvidelse. Den nye legeplads er en såkaldt udflugtslegeplads og har dermed et særligt indhold. Botanisk Have er det særlige, at den ud over at være for byens borgere også skal have en turistmæssig værdi. Legepladsen vil være mindst lige så stor som den tidligere legeplads, der er fjernet, og/eller suppleret med et legeforløb, der snor sig rundt i terrænet. Inden gennemførelse skal legepladsens udformning være godkendt af Fredningsnævnet."

Det er om disse ændringsforslag anført, at de er udtryk for, at de forudsætninger, som parken er underlagt ved fredningsforslaget, er for stramme. Det er vigtigt for kommunen, at der i relevante tilfælde kan indgås kommercielle aftaler. Det kan dreje sig om aftaler i forhold til privat kiosk eller cafe, aktivitetstilbud drevet af private som fitness eller andet. Der er tale om forhold, der allerede er kendt som dele af det at drive kommunale parker og yderligere i disse år betragtes ind i en sammenhæng, hvor sådanne initiativer og aftaler indgås (f.eks. i form af partnerskaber) og er tænkt ind som en del af det grønne tilbud. Det er ofte strategisk vurderet ud fra at give et godt supplement til de rekreative muligheder eller for at opnå en positiv effekt på brugergrupperne, herunder at øge den sociale kapital og den generelle sundhed i befolkningen. Ændringsforslaget om etablering af en ny større legeplads har ikke været drøftet med Danmarks Naturfredningsforening, men kommunen finder det vigtigt, at det specifikt nævnes i fredningsbestemmelserne, at muligheden for at etablere denne legeplads er til stede.

Det foreslås videre, at afsnittet, der starter med ”Der må ikke etableres yderligere veje...” ændres således, at ”Der må ikke etableres yderligere veje og parkeringsanlæg i området, uden at det sker med baggrund i en sammenhæng med det rekreative formål i parken. Det kan f.eks. have sammenhæng med tilgængelighed. Etablering kan kun ske i sammenhæng med en godkendt plejeplan.”

Det er om ændringsforslaget anført, at der er tale om en bypark, som skal kunne udvikle sig dynamisk, hvorfor der bør være mulighed for at justere på de nævnte forhold. Der kan være forhold i parken, som gør, at det vil være mere hensigtsmæssigt også i et bæredygtigt perspektiv, at der ikke lukkes af for sådanne initiativer.

Det foreslås herudover, at sætningen der starter med ”Det eksisterende amfiteater kan...” ændres således, at ”Det eksisterende amfiteater kan fastholdes, renoveres eller udvikles i forhold til de aktivitets- og arrangementsmuligheder, som kommunen ønsker at tilgodese. Dette gælder for parken som helhed, men skal altid være en del af en godkendt plejeplan (§ 6).”

Det er om ændringsforslaget anført, at det er et af fredningsforslagets hovedmål, at parken ikke indskrænkes yderligere. Kommunens udgangspunkt for de rekreative byparksområder er generelt, at der skal være så åbne muligheder for udvikling som muligt for at tilgodese rekreative aktiviteter og oplevelser.

Det foreslås endelig, at afsnittet, der starter med ”I parkens sydlige del ned mod ”Ceres-krydset”...” ændres således, at ”I parkens sydligste del ned mod Cereskrydset kan der efter fredningsnævnets tilladelse etableres en pladسدannelse som passende indgang til parken. Endvidere er der en mulighed for at bearbejde hele det sydlige område af parken, således at forskellige behov i samspillet mellem park, Den Gamle By og de trafikale forhold og tilgængelighed m.v. kan tilgodeses bedst muligt. Anlæg, der tilgodeser formål udenfor parken, skal samtidig være af værdi i forhold til parkens rekreative funktion. Det betyder f.eks., at adgangsforhold til Den Gamle Bys eventuelle nye indgang samtidig skal være koblet til parkens stisystemer og den omtalte mulighed for en pladسدannelse. Pladسدannelsen skal tage udgangspunkt i et grønt anlæg, men må gerne være mere urbant og sammenhængende med omgivelserne end det eksisterende anlæg.”

Det er om ændringsforslaget anført, at Den Gamle By, parallelt med at Danmarks Naturfredningsforening har udarbejdet fredningsforslaget, har arbejdet med at skabe en ny og mere publikumstilgængelig adgang og har fået fondsmidler, der kan realisere dette. Kommunen anbefaler, at det bør stå tydeligt i fredningsbestemmelserne, at fredningen ikke vil hindre en løsning for Den Gamle By, der omfatter adgangsmuligheder frem til denne nye adgang gennem parken, hvis Den Gamle Bys forslag

i øvrigt kan godkendes planlægningsmæssigt. Kommunen vægter muligheden for at skabe en pladsdannelse højt ud fra, at parkens sydlige del kan opfattes som en mulighed for at skabe et klart knudepunkt og del af et forløb mellem park, by og å-forløb ind til centrum og ud til havnen. Hele forløbet kan ses som en kulturel akse med Botanisk Have, Væksthuset, Den Gamle By, det nye VIA-område på Ceresgrunden, nærheden til kulturstedet Godsbanen, AROS kunstmuseum og DOKK1 (det nye hovedbibliotek).

I relation til fredningsforslagets bestemmelser om offentlighedens adgang foreslås det, at bestemmelsen om, at offentligheden har ret til at færdes overalt ændres til, at offentligheden har ret til at færdes overalt i parken, undtaget der hvor plejemyndigheden finder, at begrænsning i retten til at færdes er motiveret i beskyttelse af plantesamlinger mv. midlertidigt eller permanent.

Det er om ændringsforslaget anført, at Botanisk Have består af plantesamlinger, og at der er forskellige initiativer, hvor bl.a. den eksisterende forening Botanisk Haves Venner driver sarte planteområder, eller hvor kommunen ønsker at beskytte sarte beplantningsområder. Da parken er meget intenst benyttet, skønnes det nødvendigt løbende at have mulighed for at begrænse retten til at færdes i forskellige dele af parken.

Den Gamle By har anbefalet, at fredningsnævnet afviser fredningsforslaget, da forvaltningen af en park som Botanisk Have bør være en sag for de folkevalgte. Hvis fredningsnævnet vælger at gennemføre en fredning, bør det som minimum ske med friholdelse af de ca. 3 procent af haven, der ligger mellem Den Gamle By og Cereskrydset og vest for den nuværende gangsti. Det er godt, at Danmarks Naturfredningsforening har accepteret, at den vestligste del af dette område udtages af en fredning, men det bør gælde hele området vest for gangstien, da det ikke er muligt præcis at forudsige, hvor det kan blive påkrævet med terrænreguleringer med henblik på at etablere handicapvenlige stiforbindelser fra Cereskrydset og frem til den kommende indgang til museet. Der vil ikke blive tale om tunge anlæg, og Den Gamle By bakker naturligvis op om, at der ingensinde lukkes for almenhedens frie adgang til Botanisk Have.

Den Gamle By har nærmere anført, at der ikke er nogen planer om udvidelser af museet i Botanisk Have. Det er besluttet, at museets fremtidige hovedindgang vil ligge mod syd. Indgangen tænkes placeret på museets matrikel ned mod Ceresgrunden. Derved vil den nye indgangsbygning komme til at stå som en slutsten i arbejdet med at opdatere og modernisere museet. Det ligger også heri, at det vil være absurd at forestille sig, at Den Gamle By skulle udvide med yderligere museumsbygninger i forhaven ned mod Cereskrydset. Der forligger ingen planer om dette. Den Gamle By har aldrig haft planer om udvidelse i de øvrige dele af Botanisk Have, men har tværtimod investeret meget store beløb i underjordiske anlæg for at optimere udnyttelsen af museets eget areal. Det er derfor ikke en korrekt antagelse, når det er anført i fredningsforslaget, at der på sigt vil være et fortsat pres for at inddrage arealer fra parken.

Det er videre anført, at Den Gamle By frygter, at en fredning af forhaven vil gøre det vanskeligt at realisere den øgede tilgængelighed og handicapvenlighed, som er det primære formål med den nye indgang. Den Gamle By er unik på verdensplan og besøges alene i åbningstiden af ca. ½ mio. gæster årligt. Museet har investeret i forskellige handicapvenlige foranstaltninger. Men mange har fortsat svært ved at besøge museet, primært på grund af de hældende gader med toppede brosten, som ligger umiddelbart efter den nuværende indgang, og der modtages løbende henvendelser med ønske om forbedret tilgængelighed for ældre borgere og dårligt gående. Det ønske ville kunne realiseres med en hensigtsmæssig ny indgang mod syd, idet man her først vil ankomme til et område med fortov, asfalt og elevatorer. Området omfatter de moderne bykvarterer samt Plakatmuseum, Kunstkammer og fra 2017 også Aarhus Story, som er og i mange år uden tvivl også vil vedblive at være de mest

populære dele af museet. Derudover vil der herfra via gader med flade brosten være forholdsvis let adgang til såvel Møntmestergården, Borgmestergården og Købmandsgården, som udgør hovedhjørnenene i den ældre del af museet. For at planerne om en sådan indgang mod syd kan realiseres på en hensigtsmæssig måde, er det af afgørende betydning, at området mellem Den Gamle By og Cereskrydset vil kunne indrettes, så der kan laves de nødvendige stisystemer, og at der kan laves en række af de mindre service-anlæg, som hører til en indgang, cykelstativer, skure til handicapscootere mv. Da tilgængelighed og de teknikker, der er knyttet hertil, er et område i stadig udvikling, er det vigtigt, at også foranstaltninger, som i fremtiden måtte vise sig hensigtsmæssige, kan lade sig realisere uden, at en privat forenings særinteresser skal høres hver gang. Hvis fredningen gennemføres som foreslået, er det usikkert, om den nye handicapvenlige indgang vil blive realiseret. Den Gamle By beder derfor om, at området mellem Den Gamle By og Cereskrydset helt friholdes for fredningen, så det også i fremtiden vil være det folkevalgte byråd, der kan tage beslutning om terrænreguleringer, servicebygninger mv. på dette areal.

Det er endvidere anført, at en indgang mod syd vil betyde, at Den Gamle Bys mangeårige parkeringsproblem kan løses, uden at der skal anlægges en eneste ny parkeringsplads. En meget stor andel af Den Gamle Bys publikum kommer udefra, og langt hovedparten ankommer i bil. Men det har i mange år været særdeles vanskeligt for publikum at finde parkeringspladser. Det har især i weekender, sommerferie og juleperiode betydet et sandt kaos til ulempe for besøgende, beboere i området, Den Gamle By og Botanisk Have, hvor der parkeres uhensigtsmæssigt på bl.a. Poppelpladsen og langs Peter Holms Vej. Der har de seneste 15-20 år været forskellige planer om at inddrage grunden Eugen Warmings Vej 10 til parkering og om at optimere parkeringen i randen af Botanisk Have, ligesom der har været udarbejdet forslag om et egentligt parkeringshus i det nordvestlige randområde af Botanisk Have. De planer er blevet skrinlagt. Ved en indgang mod syd vil der blive overskuelig afstand til de store parkeringsanlæg ved Scandinavian Center og i Ceresbyen. Det er parkeringspladser, som ofte vil være ubenyttede i de perioder, hvor Den Gamle By har sine højsæsoner. Dermed vil realiseringen af den nye indgang, med hvad dertil hører, betyde, at et mangeårigt parkeringsproblem for hele området omkring Den Gamle By vil kunne løses uden, at der skal anlægges ekstra parkeringspladser.

Det er yderligere anført, at Botanisk Have tæt på Den Gamle By ikke rummer væsentlige naturværdier, og at biodiversiteten i museets bygninger og haver sandsynligvis er større i Den Gamle By end i Botanisk Have. Den Gamle By har bedt de fremmeste eksperter fra Naturhistorisk Museum om at vurdere naturværdierne og biodiversiteten i henholdsvis Botanisk Have og Den Gamle By. Naturhistorisk Museum har om arealet mellem Den Gamle By og Cereskrydset anført, at det er den ”klare vurdering, at området ikke huser væsentlige naturhistoriske interesser. De store græsplæner med spredte solitære træer har naturligvis rekreativ værdi, men Botanisk Have tættest på Den Gamle By har ingen væsentlig betydning som levested for hverken dyr, svampe eller planter. Snarere synes det, som om den nuværende drift af Botanisk Have kun tager æstetiske hensyn og ikke aktivt understøtter biologisk mangfoldighed. Artslisten for Botanisk Have er således meget fattig, når man f.eks. sammenligner med Godsbanen, Universitetsparken eller Vennelystparken. Til gengæld er Den Gamle Bys gamle bygninger et værdifuldt levested for adskillige sjældne arter af mejere, som ellers ikke er kendt fra Aarhus. Det gælder både plettet vægmejer og broget langbensmejer. Naturhistorisk Museum ser derfor ikke særlige eller uerstattelige naturhistoriske interesser, der berettiger en fredning af de arealer af Botanisk Have, der umiddelbart grænser op til Den Gamle By.” Den Gamle By har i tilknytning hertil anført, at museets syv historiske haver rummer en diversitet, som er fuldt på højde med Botanisk Haves, og som hvad angår danske urter og planter langt overgår Botanisk Have. Der er i dette forår set både isflugl og vandstær ved vandløbet ved toldboden i Den Gamle By.

Det er herudover anført, at Den Gamle By er et offentligt tilgængeligt område og ikke som antaget i fredningsforslaget er lukket af for publikum, og at Den Gamle By har stor værdi som rekreativt område for borgerne. Det er forkert, når det er anført i fredningsforslaget, at der ikke længere er fri adgang til Den Gamle By. Uden for museets åbningstider er området frit tilgængeligt for alle, der har lyst til at gå tur i dette enestående og særdeles rekreative miljø. Der er mange, der benytter sig af dette. Børn og unge under 18 år har gratis adgang til museet, og alle pensionister og efterlønnere bosat i Aarhus Kommune har gratis adgang til Den Gamle By hele året. Der er mange, som i rekreativt øjemed anvender Den Gamle By og de faciliteter, som museet rummer. Fredningsforslaget beskriver en række rekreative kvaliteter for Botanisk Have, men bortset fra muligheden for at bruge grill er disse også til stede i Den Gamle By.

Det er endelig anført, at en fredning af Botanisk Have vil være med til at udvande fredningsværktøjet. Der arbejdes i Den Gamle By professionelt med bevaring af historiske og kulturelle levn, og der bakkes stærkt op om beskyttelse af naturgrundlaget. I den henseende har Danmarks Naturfredningsforening og det særlige danske fredningssystem gennem årene spillet en vigtig rolle. Der bør advares mod at rejses og gennemføres fredninger, der objektivt set intet har at gøre med bevaring af naturværdier, da man derved risikerer at bringe langt større og vigtigere sager i miskredit.

Botanisk Have Venner, Friluftsrådets lokalkreds Århus Bugt og Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdeling i Østjylland har udtrykt støtte til fredningsforslaget.

VisitAarhus, Danske Handicaporganisationer Aarhus, Dansk Handicap Forbunds afdeling for Aarhus og Randers samt Ældre Sagen i Aarhus har fremsat en række indsigelser mod fredningsforslaget, der er begrundet i en frednings hindring af et nyt indgangsområde med tilhørende faciliteter til Den Gamle By.

Der er endvidere af en række privatpersoner ytret både støtte til og modstand mod fredningsforslaget.

Naturhistorisk Museum har anført, at museet ikke er part i sagen, men af Den Gamle By er blevet adspurgt om en uvildig naturfaglig vurdering af arealerne omkring Den Gamle By med henblik på at vurdere, om eventuelle naturhistoriske interesser berettiger en fredning af arealerne. Naturhistorisk Museum vurderer, at der ikke er særlige eller uerstattelige naturhistoriske interesser, der berettiger til en fredning af de arealer af Botanisk Have, der umiddelbart grænser op til Den Gamle By inkl. området syd for Den Gamle By ned mod Cereskrydset og baggården ved Gartnerhuset på Eugen Warmings Vej.

E. Danmarks Naturfredningsforenings ændrede fredningsforslag

Danmarks Naturfredningsforening ændrede ved brev af 29. maj 2015 fredningsforslaget i lyset af de bemærkninger og indsigelser, der blev fremsat på det offentlige møde. Der blev i brevet nærmere anført, at Danmarks Naturfredningsforening er indforstået med, at bebyggelsen i form af gartnerbygninger mod Eugen Warmings Vej holdes uden for fredningen, således at fredningsgrænsen følger det nuværende hegn ind mod parken. Man er derimod ikke indforstået med, at hele kilen ud til krydset Vesterbrogade/Viborgvej udgår af fredningen, men er indforstået med en ændret formulering af fredningsbestemmelserne, således at fredningen ikke hindrer en passende forplads som indgang til både park og museum, og at denne forplads kan rumme tilhørende og nødvendige faciliteter som cykel-parkering, informationstavler, eventuelle handicapfaciliteter mv. uden dog at hindre offentlighedens frie passage ind i parken.

Danmarks Naturfredningsforening understregede i øvrigt i forhold til en fremsat indsigelse om, at Botanisk Have ikke huser særlige naturhistoriske interesser, at formålet med fredningen ikke primært er de naturhistoriske interesser, idet man er fuldt ud opmærksom på, at det først og fremmest er en bypark med rekreative interesser, og ikke et biologisk hotspot, sagen drejer sig om. Den natur, der er i parken, er imidlertid af stor værdi for brugerne af parken, uanset at der sandsynligvis hverken findes sjældne eller truede arter. Udgangspunktet for den rejste fredningssag er således naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 2, nr. 3 og stk. 3, som sigter efter, at der ved lovens administration skal lægges vægt på den betydning, som et areal på grund af sin beliggenhed kan have for almenheden.

[illegible]

 Fredningsgrænse
 Sti
 Levende hegn
 Vandløb
 Sø
 Krat
 Skov
 Bygninger inden for fredningen
 Højdekurver
 Depotareal
 1
 Mulighed for faciliteter i tilknytning til den gamle bus- og jernbanestation

Danmarks
Naturfredningsforening

22

tilknytning til Den Gamle Bys indgang og området yderligere 20 meter øst for det således markerede område.

F. Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse om fredning

Det fremgår af naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, at fredningsnævnet kan gennemføre fredning af bl.a. landarealer til varetagelse af de formål, der er nævnt i naturbeskyttelseslovens § 1.

Af naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 1 fremgår det, at loven skal medvirke til at værne landets natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet. Det er anført i naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 2, at loven tilsigter særligt at beskytte naturen med dens bestand af vilde dyr og planter samt deres levesteder og de landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og undervisningsmæssige værdier. Endvidere tilsigter loven særligt at forbedre, genoprette eller tilvejebringe områder, der er af betydning for vilde dyr og planter og for landskabelige og kulturhistoriske interesser. Endelig tilsigter loven særligt at give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen samt forbedre mulighederne for friluftslivet. Det fremgår af naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 3, at der ved lovens administration skal lægges vægt på den betydning, som et areal på grund af sin beliggenhed kan have for almenheden.

Det fremgår videre af naturbeskyttelseslovens § 38 bl.a., at en fredning skal indeholde en bestemmelse om formålet med fredningen. En fredning kan gå ud på bevaring af den nuværende tilstand eller tilvejebringelse af en bestemt tilstand, der herefter skal bevares, og den kan regulere offentlighedens færdsel i området. En fredning kan indeholde de bestemmelser, herunder de påbud og forbud vedrørende arealernes anvendelse, der skønnes nødvendige, for at fredningsformålet kan opnås.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at Botanisk Have, der er beliggende centralt i Aarhus, og som i stort omfang benyttes af offentligheden til en lang række forskellige aktiviteter, udgør et fredningsværdigt og værdifuldt rekreativt område med landskabelige og naturmæssige kvaliteter. På den baggrund og for at sikre, at disse forhold i Botanisk Have også fremover er til stede, kan fredningsnævnet tiltræde, at Botanisk Have fredes. Det er et naturligt og nødvendigt led i fredningen, at det sikres, at der for offentligheden fortsat er de eksisterende adgange til Botanisk Have.

Fredningsnævnet har samtidig stor forståelse for behovet for den yderligere udvidelse af Den Gamle By, der er angivet at være den sidste udvidelse, og som skal bestå i et nyt indgangsparti med tilknyttede faciliteter. Fredningsnævnet har således også noteret sig, at Danmarks Naturfredningsforening har ændret fredningsforslaget for at give mulighed for denne udvidelse ved, at et størrelsesmæssigt ikke uvæsentligt område af den sydlige del af Botanisk Have udtages af fredningsforslaget.

Fredningsnævnet finder derimod ikke grundlag for at undlade at frede området omkring Væksthuset, Peter Holms Vej og parkeringspladsen ”Poppelpladsen”, der alle er beliggende i Botanisk Have.

Fredningsnævnet kan herefter tilslutte sig den afgrænsning af fredningen, der følger af Danmarks Naturfredningsforening ændrede fredningsforslag med den præciserende bemærkning, at det som nærmere angivet på fredningskortet og som foreslået af Den Gamle By er arealet vest for den nuværende sydlige gangsti til Botanisk Have, der ikke fredes. Med en sådan afgrænsning tages der hensyn til Den Gamle Bys ønsker til og behov for et område til et nyt indgangsparti mv., samtidig med at det sikres, at der også fremover er en sydlig adgang til Botanisk Have.

Fredningsnævnet er enig med Aarhus Kommune i, at en fredning ikke skal begrænse en sådan udvikling i den rekreative brug af Botanisk Have, som ikke er i strid med fredningens formål, og at kommunen skal have mulighed for i dette omfang at udvikle aktiviteter, oplevelser, arrangementer og rekreative tiltag i forhold til offentligheden.

Fredningsnævnet kan dog ikke tilslutte sig, at der i fredningen skal være mulighed for anlæg af veje og parkeringsanlæg.

Fredningsnævnet kan heller ikke tilslutte sig, at der gives mulighed for kommerciel bebyggelse i form af café, restaurant eller lignende, da der dels er tale om en park, og dels i forvejen er sådanne tilbud både i parken og lige uden for parken.

Det bemærkes særligt om letbanens indvirkning på adgangsområdet til den øvrige del af Botanisk Have, at letbanens placering og udformning skal godkendes af fredningsnævnet, medmindre forholdene reguleres af en anlægslov.

Da fredningsnævnet i øvrigt i det store og hele kan tilslutte sig de fredningsbestemmelser, der er foreslået af Danmarks Naturfredningsforening, med de ændringsforslag, som er foreslået af Aarhus Kommune, bestemmer fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, at fredningen skal gennemføres i overensstemmelse med følgende fredningsbestemmelser for ejendommene matr.nr. 117gt, 117xb, 117ut, 7000dy og 7000aq alle Århus Markjorder:

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- at sikre området som offentligt tilgængeligt parkområde,
- at sikre områdets naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for områdets nuværende udformning, og
- at sikre rammen om en fortsat dynamisk udvikling som rekreativ bypark, herunder dels med mulighed for at udvikle parkens indhold, så det modsvarer de mange brugeres løbende og skiftende behov, og dels så der sikres større naturindhold og øget biodiversitet.

§ 2 Bevaring af området

Fredningsområdet skal bevares som offentlig bypark. Området skal fremtræde varieret og oplevelsesrigt.

§ 3 Arealernes drift, byggeri og tekniske anlæg/installationer

Driften tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål.

Parkens beplantning reguleres efter en plejeplan.

Anvendelse af pesticider er ikke tilladt.

Ny selvstændig bebyggelse og tilbygninger til eksisterende bebyggelse kræver fredningsnævnets tilladelse. Det samme gør ombygninger, der ændrer en bygnings ydre fremtræden. Sådanne bebyggelser skal have sammenhæng med områdets funktion som offentlig park.

Faste anlæg og konstruktioner kræver fredningsnævnets tilladelse. Dog kan der i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6) etableres mindre anlæg, som understøtter den rekreative anvendelse af parken, og som ikke har kommerciel karakter. Det kan eksempelvis være motionsredskaber, legeredskaber eller lignende. Faste anlæg og konstruktioner kan omfatte kommercielle formål, hvis der er en sammenhæng med parkens rekreative funktion, og det er godkendt af fredningsnævnet. Fredningen er ikke til hinder for, at der etableres én større legeplads i parken, hvis legepladsens størrelse, udformning og placering kan godkendes af fredningsnævnet.

Belysning langs veje og stier og i relation til parkeringsarealer og rekreative anlæg i parken kan tillades i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

Det eksisterende amfiteater kan i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6) fastholdes, renoveres eller udvikles i forhold til de aktivitets- og arrangementsmuligheder, Aarhus Kommune ønsker at tilgodese.

Der må ikke etableres yderligere veje og parkeringsanlæg i området.

Etablering af egentlige sportsanlæg, som eksempelvis fodboldbaner, er ikke tilladt.

I parkens sydligste del ned mod ”Ceres-krydset” kan der efter fredningsnævnets tilladelse etableres en pladsdannelse som passende indgang til parken.

Fredningen er ikke til hinder for, at en kommende letbane op ad Viborgvej berører fredningsområdet i fredningens sydligste hjørne ned mod ”Ceres-krydset”. Letbanens placering og udformning inden for fredningsområdet skal godkendes af fredningsnævnet, medmindre forholdene reguleres af en anlægslov. Fredningsnævnet kan kun modsætte sig anlæggets placering og udformning, hvis det skønnes af betydning for adgangen til den øvrige del af Botanisk Have.

Eventuel opsætning af hegn må ikke begrænse offentlighedens adgang til og i parken.

Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen samt understøttelse og formidling af parkens rekreative brug på foranledning af plejemyndigheden.

§ 4 Terrænændringer

Der må ikke foretages terrænændringer.

Dog kan mindre terrænreguleringer finde sted, hvis formålet er knyttet til parkens rekreative anvendelse eller sker i forbindelse med klimatilpasningstiltag, og udføres i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

Fredningen er heller ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning i parken, herunder genskabes den naturlige hydrologi i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

§ 5 Offentlighedens adgang

Offentligheden har ret til at færdes overalt i parken. Plejemyndigheden kan dog begrænse retten til at færdes i bestemte områder af parken, hvis det er begrundet i beskyttelse af plantesamlinger og lignende.

Stisystemet skal understøtte den rekreative anvendelse.

Der kan udlægges nye stier i henhold til en godkendt plejeplan (jf. § 6).

§ 6 Pleje

Aarhus Kommune er plejemyndighed. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Den første plejeplan skal gælde for højst 2 år, de senere for højst 5 år. Plejeplanen skal redegøre for plejeforanstaltninger og mindre anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål.

Danmarks Naturfredningsforening skal høres og har ret til at udtale sig om alle forslag til plejeplaner, inden de vedtages.

Såfremt der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for fredningsnævnet til afgørelse, jf. den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn.

Sammen med første plejeplan kan der udarbejdes en helhedsplan for parkens udvikling, der omfatter og beskriver planer for parkens indhold og funktioner, herunder eventuelle byggearbejder, større rekreative anlæg, en overordnet plan for udviklingen i parkens planter, så de understøtter fredningens formål om at øge naturindholdet mv.

Såfremt delelementer i helhedsplanen kræver fredningsnævnets tilladelse, kan fredningsnævnet tage samlet stilling til helhedsplanen.

§ 7 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Fredningens afgrænsning og indhold fremgår yderligere af følgende fredningskort:

- Statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget
- Organisationer mv., som antages at have en væsentlig interesse i forslaget

Klage skal indgives til Natur- og Miljøklagenævnet. Det kan ske ved brev til Rentemestervej 8, 2400 København NV eller pr. e-mail til nmkn@nmkn.dk.

Klage kan også indgives ved brug af Natur- og Miljøklagenævnets klageportal, som du finder på www.nmkn.dk eller på www.borger.dk eller www.virk.dk. Klagen sendes gennem Klageportalen til Natur- og Miljøklagenævnet. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Natur- og Miljøklagenævnet i Klageportalen. Det bemærkes, at i Klageportalens trin "Beskrivelse af klagen" skal du vælge "Særlige klagetyper" og derefter "Vælg denne type, hvis din klage vedrører en fredningsafgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 40".

Yderligere oplysninger om klage til Natur- og Miljøklagenævnet findes på nmkn.dk.

I fredningssagens behandling har deltaget Martin Møller-Heuer (formand), Vilhelm Michelsen (ministerudpeget medlem) og Eva Tørnæs (kommunalt valgt medlem).

Martin Møller-Heuer

Fredningskort Botanisk Have

Del af
Århus Markjorder

Århus Kommune
Region Midtjylland

Udfærdiget af Danmarks Naturfredningsforening

Signaturforklaring

- Fredningsgrænse
- Sti
- Levende hegn
- Vandløb
- Sø
- Krat
- Skov
- Bygninger inden for fredningen
- Højdekurver
- Depotareal
- Henvisning til areal- og lodsejerliste

Fredningskort til brug ved
Fredningsnævnets afgørelse
i FN-MJØ 2014.178.
November 2015

DISPENSATIONER>

Afgørelser - Reg. nr.:

Herunder ses afgørelser i dispensationssager for denne fredning

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 4. april 2016

FN-MJØ 2016.2: Nedgravning af en fibernetledning i Botanisk Have

Fredningsnævnet har den 5. januar 2016 fra Aarhus Kommune modtaget en ansøgning om at nedgrave en fibernetledning på matr.nr. 117gt Århus Markjorder i Botanisk Have i Aarhus.

Fredningsnævnet har efter besigtigelse af arealerne besluttet at meddele dispensation. Begrundelsen for afgørelsen er anført neden for i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund

Ejendommen er omfattet af fredningsnævnets afgørelse af 25. november 2015 om fredning af Botanisk Have i Aarhus. Fredningsnævnets afgørelse er påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen. Fredningen har til formål at sikre området som offentligt tilgængeligt parkområde, at sikre de naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for områdets nuværende udformning samt at sikre rammen om en fortsat dynamisk udvikling af en rekreativ bypark. Der må som udgangspunkt ikke foretages terrænændringer.

Aarhus Kommune har oplyst, at Den Gamle By ønsker at have gode netforbindelser i driftsbygningerne på Eugene Warmingsvej 10. Der ønskes derfor nedgravet et fiberkabel fra driftsbygningen igennem Botanisk Haves vestlige side. Der vil ved nedgravningen blive taget størst muligt hensyn til de eksisterende træer og stier.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde med besigtigelse den 1. marts 2016. I besigtigelsen deltog fredningsnævnet, ansøgeren Den Gamle By ved Niels Meyer, Aarhus Kommune ved Allan Rask, Danmarks Naturfredningsforening ved Søren Højager og nabo og repræsentant for Botanisk Haves Venner Hanne Søholt. Projektet blev gennemgået. Fredningsnævnet tilkendegav, at der vil blive meddelt dispensation.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af Botanisk Have betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Fredningsnævnet lægger til grund, at der efter nedgravningen fuldt ud vil ske reetablering af arealet, og at der vil blive taget videst muligt hensyn til eksisterende beplantninger. På den baggrund, hvor projektet findes uden betydning for oplevelsen af fredningen, meddeler fredningsnævnet dispensation.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Natur- og Miljøklage-

nævnets Klageportal, der findes via Borger.dk eller Virk.dk, jf. også vejledningen på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 500 kr. Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Klageportalen. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse, eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Natur- og Miljøklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førstestansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Natur- og Miljøklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Vilhelm Brage Michelsen,
2. Eva Tørnæs,
3. Naturstyrelsen, København,
4. Aarhus Kommune,
5. Danmarks Naturfredningsforening, København,
6. Danmarks Naturfredningsforening, Aarhus,
7. Dansk Ornitologisk Forening, København,
8. Dansk Ornitologisk Forening, Aarhus,
9. Dansk Botanisk Forening,
10. Friluftsrådet, Aarhus,
11. Region Midtjylland,
12. Kulturstyrelsen,
13. Den Gamle By.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 4. maj 2016

FN-MJØ-35-2016. Plantning af et bøgetræ

Fredningsnævnet har den 11. marts 2016 fra Aarhus Kommune modtaget en ansøgning om dispensation til at plante et bøgetræ på matr.nr. 117gt Århus Markjorder beliggende i Botanisk Have i Aarhus.

Fredningsnævnet har efter besigtigelse besluttet at meddele dispensation. Begrundelsen for afgørelsen er anført neden for i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund

Botanisk Have blev fredet ved fredningsnævnets afgørelse af 25. november 2015. Fredningen har til formål at sikre området som offentligt tilgængeligt parkområde, at sikre områdets naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier under hensynstagen til den historiske baggrund for områdets nuværende udformning og at sikre rammen for en fortsat dynamisk udvikling som rekreativ bypark, herunder dels med mulighed for at udvikle parkens indhold, så det modsvarer de mange brugeres løbende og skiftende behov og dels, så der sikres større naturindhold og øget biodiversitet.

Parkens beplantning skal reguleres efter en plejeplan, der dog endnu ikke er udarbejdet. Aarhus Kommune er plejemyndighed. Det er kommunens vurdering, at plantningen af et træ i Botanisk Have kræver fredningsnævnets godkendelse.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde med besigtigelse den 25. april 2016. I besigtigelsen deltog fredningsnævnet, Aarhus Kommune ved Allan Krarup Rask, Danmarks Naturfredningsforening ved Poul-Henrik Knuhtsen samt Friluftsrådet og Dansk Ornitologisk Forening ved Ole Bøgh Vinther. Det ministerudpegede medlem af fredningsnævnet havde forfald og deltog således ikke i besigtigelsen, men har deltaget i sagens afgørelse på baggrund af sagens akter og sit kendskab til det fredede område.

Fredningsnævnet tilkendegav ikke at have bemærkninger til genplantning med en blodbøgestikling ved et stormfaldet lindetræ. Senere genplantninger andetsteds skal ske med samme træsort som det faldne træ.

Der skete en drøftelse af kommunens forespørgsel om generelle retningslinjer for de i udtalelsen anførte forhold. Fredningsnævnet tilkendegav, at kommunen i perioden, indtil en plejeplan måtte foreligge, som plejemyndighed kan gennemføre de nævnte tiltag, hvis Danmarks Naturfredningsforeningen som fredningssagsrejser forudgående høres og ikke har bemærkninger til tiltagene. Fredningsnævnet orienteres om sådanne tiltag, som kommunen og naturfredningsforeningen er enige om. Hvis der ikke er en sådan enighed, træffer fredningsnævnet afgørelse.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet meddeler dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, da plantningen er i overensstemmelse med fredningens formål og anbefales af Aarhus Kommune som tilsynsmyndighed og af Danmarks Naturfredningsforening som fredningssagsrejser.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Natur- og Miljøklagenævnets Klageportal, der findes via Borger.dk eller Virk.dk, jf. også vejledningen på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 500 kr. Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Klageportalen. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse, eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Natur- og Miljøklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førstestansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Natur- og Miljøklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Jytte Heslop,
2. Eva Tørnæs,
3. Naturstyrelsen, København,
4. Aarhus Kommune, j.nr. 16/016513-2,
5. Danmarks Naturfredningsforening, København,
6. Danmarks Naturfredningsforening, Aarhus,
7. Dansk Ornitologisk Forening, København,
8. Dansk Ornitologisk Forening, Aarhus,
9. Dansk Botanisk Forening,
10. Friluftsrådet, Aarhus,
11. Kulturstyrelsen,
12. Region Midtjylland.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 3. november 2016

FN-MJØ-56-2016. Opførelse af bygning i Botanisk Have

Fredningsnævnet har den 3. maj 2016 fra Aarhus Kommune modtaget en udtalelse og en ansøgning om at opføre en bygning i Botanisk Have på matr.nr. 117gt Århus Markjorder, Peter Holmsvej, 8000 Aarhus C.

Fredningsnævnet har efter besigtigelse af arealet besluttet at meddele dispensation. Begrundelsen for afgørelsen er anført neden for i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund

Arealet er omfattet af fredningsnævnets afgørelse af 25. november 2015 om fredning af Botanisk Have i Aarhus Kommune, der har til formål at sikre området som offentligt tilgængeligt parkområde, at sikre områdets naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for områdets nuværende udformning og at sikre rammen for fortsat dynamisk udvikling som rekreativ bypark, herunder dels med mulighed for at udvikle parkens indhold, så det modsvare de mange brugeres løbende og skiftende behov, og dels så der sikres større naturindhold og øget biodiversitet. Selvstændig bebyggelse og tilbygninger til eksisterende bebyggelse kræver fredningsnævnets tilladelse. Fredningsnævnets afgørelse om fredning er under behandling i Natur- og Miljøklagenævnet.

Aarhus Kommune har anført, at der søges om tilladelse til at opføre en oval bygning på 27 m² i ubehandlet lærk og med sort tagpap. Taget skråner således, at der opstår udhæng på den side, der vender ud mod staudebedene. Der vil være mulighed for ophold og formidling. Der etableres buskbeplantning på byggeriets sydside for at sikre god indpasning af byggeriet. Byggeriet tilpasses det skrånende terræn uden at påvirke terrænet omkring byggeriet. Bygningen etableres i et af de eksisterende staudedebede, hvis planter så vidt muligt flyttes over i andre staudedebede. Bygningen er til brug for de mange frivillige, der siden 2012 har passet rosenbede, staudedebede og surbundsbede i Botanisk Have og har udført forskellige formidlingsaktiviteter som f.eks. guidede ture for de besøgende i parken. De frivillige mangler et sted til opbevaring af redskaber, udarbejdelse af formidling samt ophold ved dårligt vejr. Det er vigtigt for kommunen, at bygningen etableres synligt i haven og tæt på frivilligaktiviteterne for derved at promovere de frivilliges arbejde og sikre tilgang af nye frivillige.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde med besigtigelse den 24. oktober 2016. I besigtigelsen deltog fredningsnævnet, Aarhus Kommune ved Hanne Lund Steffensen, Danmarks Naturfredningsforening ved Sebastian Jonshøj og Søren Højager samt Friluftsrådet ved Ole Bøgh Vinther. Projektet blev gennemgået, og fredningsnævnet tilkendegav, at der vil blive meddelt dispensation.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af Botanisk Have i Aarhus betyder, at det ansøgte projekt kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Fredningsnævnet meddeler dispensation til bygningen, der efter sin placering og udformning ikke findes at påvirke oplevelsen af fredningen, og da den efter sit formål findes at medvirke til opfyldelsen af fredningsformålene.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Natur- og Miljøklagenævnets Klageportal, der findes via Borger.dk eller Virk.dk, jf. også vejledningen på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 500 kr. Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Klageportalen. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse, eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Natur- og Miljøklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førstestansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Natur- og Miljøklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Vilhelm Michelsen,
2. Eva Tørnæs,
3. Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning,
4. Aarhus Kommune,
5. Botanisk Haves Venner,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Aarhus,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Botanisk Forening, Aarhus,
10. Dansk Botanisk Forening,
11. Friluftsrådet, Aarhus,
12. Region Midtjylland,
13. Kulturstyrelsen.

Den 2. juni 2017

FN-MJØ-22-2017. Supercykelsti gennem Botanisk Have

Fredningsnævnet har den 28. februar 2017 fra Aarhus Kommune modtaget en ansøgning om tilladelse til at etablere en supercykelsti på matr.nr. 117gt og 117xb Århus Markjorder, Botanisk Have i Aarhus.

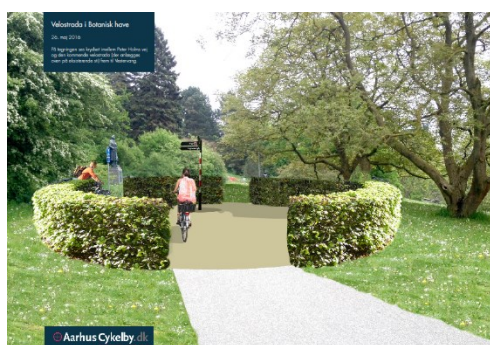
Fredningsnævnet har efter besigtigelse af arealerne besluttet at meddele dispensation. Begrundelsen for afgørelsen er anført neden for i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund

Arealerne er omfattet af fredningsnævnets afgørelse af 25. november 2015 om fredning af Botanisk Have i Aarhus, der bl.a. skal sikre området som offentligt tilgængeligt område, sikre områdets rekreative værdier og sikre rammen om en fortsat dynamisk udvikling som bypark, herunder dels med mulighed for at udvikle parkens indhold, så det modsvarer de mange brugeres løbende og skiftende behov.

Aarhus Kommune har beskrevet projektet således, at en supercykelsti er en sti, der i særlig grad prioriterer trafiksikkerhed, komfort og oplevelsesrigdom. Ruten vil gå igennem en del af Botanisk Have. Kommunen ønsker her at kantudvide den eksisterende sti til en generel minimumsbredde på 4 meter med stedvise udposninger til 5,5 meter. Stistrækningen vil blive med varieret bredde af hensyn til eksisterende beplantning dog ingen steder mindre end 3,5 meter. I krydsningen ved Peter Holms Vej ønskes krydset hækomkranset. Krydset er i dag præget af store belagte arealer, og med den foreslåede udformning vil udformningen i højere grad få en park og havekarakter i overensstemmelse med omgivelserne. Projektet vil ikke indebære, at der skal fjernes træer. Det er heller ikke tanken at plante nye træer på strækningen, men kun i meget begrænset omfang stedvist at supplere med buske og hække, der bidrager til at understrege områdets karakter. Projektet vil derfor ikke ændre områdets karakter og udtryk, således som det er arealfredningens udgangspunkt at beskytte.

Krydset er illustreret på følgende vis i ansøgningsmaterialet:

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde med besigtigelse den 24. maj 2017. I besigtigelsen deltog fredningsnævnet, Aarhus kommune ved Lars Clausen og Vibeke Glud og Danmarks Naturfredningsforening ved Poul-Henrik Knuhtsen. Lars Clausen og Vibeke Glud redegjorde for projektet og fremhævede herved, at cykelstiens forløb gennem Botanisk Have planlægges udført sådan, at cyklister sænker hastigheden, så den cyklende trafik ikke går ud over den gående trafik i parken. Poul-Henrik Knuhtsen anførte, at Danmarks Naturfredningsforening principielt ikke har betænkeligheder ved at øge den offentlige adgang til Botanisk Have, men det er afgørende, at projektet som anført udformes således, at konflikterne mellem cyklister og gående mindskes. Det kan eventuelt overvejes også at lave bump. Fredningsnævnet tilkendegav, at der vil blive meddelt dispensation, men opfordrede samtidig til at der tænkes flere hastighedsbegrænsende tiltag ind i projektet, så cykelstiens etablering ikke sker på bekostning af den brede gruppe af brugere af Botanisk Have.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af Botanisk Have i Aarhus betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Fredningsnævnet meddeler dispensation til projektet, der findes at være i overensstemmelse med fredningens formål om adgang til og brug af parken. Det er en forudsætning for dispensationen, at det ved hastighedsdæmpende foranstaltninger sikres, at den cyklende trafik ikke går ud over den gående trafik i parken.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Vilhelm Brage Michelsen,
2. Eva Tørnæs,
3. Miljøstyrelsen, København,
4. Aarhus Kommune, att. Lars Clausen,
5. Danmarks Naturfredningsforening, København,
6. Danmarks Naturfredningsforening, Aarhus,
7. Dansk Ornitologisk Forening, København,
8. Dansk Ornitologisk Forening, Aarhus,
9. Dansk Botanisk Forening,
10. Friluftsrådet, Aarhus,
11. Region Midtjylland,
12. Kulturstyrelsen,
13. Botanisk Haves Venner.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 13. marts 2019

FN-MJØ-016-2019. Legeplads i Botanisk Have

Fredningsnævnet har den 31. januar 2019 fra Aarhus Kommune modtaget en udtalelse om kommunens ansøgning om at opføre en legeplads i Botanisk Have.

Fredningsnævnet har efter besigtigelse besluttet at meddele dispensation. Begrundelsen for afgørelsen er anført neden for i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund

Botanisk Have er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 3. maj 2018 om fredning af Botanisk Have i Aarhus Kommune. Det er fredningens formål at sikre området som offentligt tilgængeligt parkområde, at sikre områdets naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for områdets nuværende udformning og at sikre rammen om en fortsat dynamisk udvikling som rekreativ bypark, herunder dels med mulighed for at udvikle parkens indhold, så det modsvarer de mange brugeres løbende og skiftende behov, og dels så der sikres større naturindhold og øget biodiversitet. Fredningsområdet skal bevares som offentlig bypark. Området skal fremtræde varieret og oplevelsesrigt. Fredningen hindrer ikke, at der etableres en større legeplads i parken, hvis legepladsens størrelse, udformning og placering kan godkendes af fredningsnævnet.

Aarhus Kommune har oplyst, at der i forbindelse med Den Gamle Bys etablering af plakatumseet og 1900-talsby blev nedlagt en stor legeplads i havens sydlige del ned mod Ceres krydset. Efter den endelige afgørelse om fredning af Botanisk Have i 2018 rettede kommunen henvendelse til fredningsnævnet med henblik på at drøfte legepladsens placering. På et møde med fredningsnævnet den 17. september 2018 var der umiddelbar opbakning til en placering umiddelbart vest for Poppelpladsen, og forslaget er udarbejdet med denne placering. Kommunen har gennemført et miniudbud blandt tre legepladsproducenter, og de indkomne forslag er blevet vurderet i forhold til legepladsens indpasning i haven og terrænet, gammel og ny beplantning, indretning og legeværdi/indhold i relation til materialer, teksturer og farver samt tilgængelighed. Der er valgt et forslag fra HAGS/HedeDanmark. Kommunen har med henvisning til projektmaterialet anført, at der kan ske enkelte mindre tilretninger i projektet i forhold til valg af legeredskaber og beplantning, som fredningsnævnet i givet fald vil blive hørt om.

Projektet er illustreret i ansøgningsmaterialet.

Miljøstyrelsen har som teknisk bistand til fredningsnævnet oplyst, at projektet ikke berører noget Natura 2000-område. Det er umiddelbart Miljøstyrelsens vurdering, at projektet ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af plantearter eller yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV.

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet modtog efter fredningen af Botanisk Have i Aarhus en henvendelse fra Aarhus Kommune om indledende drøftelser om etableringen af den legeplads, som fredningen giver mulighed for at etablere.

Fredningsnævnet holdt på den baggrund et møde med Aarhus Kommune med besigtigelse i Botanisk Have den 17. september 2018. I besigtigelsen deltog for Aarhus Kommune Vibeke Aagaard Glud, Susanne Egelund og Hans Rasmussen. For Danmarks Naturfredningsforening deltog Søren Højager. Botanisk Haves Venner var også inviteret til at deltage i mødet, men deltog ved en fejl ikke. På mødet blev drøftet mulige placeringer og

på et overordnet plan udformninger af legepladsen til brug for Aarhus Kommunes videre projekt med udformningen af en legeplads.

Fredningsnævnet har efter modtagelsen af ansøgningen om dispensation behandlet sagen på et møde med besigtigelse den 8. marts 2019. I besigtigelsen deltog endvidere Aarhus Kommune ved Vibeke Aagaard Glud, Susanne Egelund og Hans Rasmussen, HAGS ved Morten Groth, HedeDanmark ved Lene Lunghøj, Danmarks Naturfredningsforening ved Poul-Henrik Knuhtsen, Botanisk Haves Venner ved Hanne Søholt Foged og Ole Bøgh Vinther samt Friluftsrådet og Dansk Ornitologisk Forening ved Ole Bøgh Vinther. Projektet blev gennemgået. De fremmødte kunne tilslutte sig projektet. Fredningsnævnet tilkendegav, at der vil blive meddelt dispensation.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af Botanisk giver mulighed for at etablere en større legeplads, hvis størrelse, udformning og placering dog skal godkendes af fredningsnævnet. Projektet kræver derfor fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet lægger efter sagens oplysninger til grund, at en dispensation ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller 3.

Fredningsnævnet har ikke bemærkninger til legepladsens størrelse, udformning og placering. Fredningsnævnet har foruden legepladsens fremtoning og materialevalg lagt vægt på, at den er søgt tilpasset landskabet og i alt væsentligt ikke har meget markante farver. Fredningsnævnet meddeler derfor dispensation.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle

pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Søren Bundgaard Poulsen,
2. Miljøstyrelsen, København,
3. Aarhus Kommune, sagsnr. 17/049868-8,
4. Botanisk Haves Venner,
5. Danmarks Naturfredningsforening, København,
6. Danmarks Naturfredningsforening, Aarhus,
7. Dansk Ornitologisk Forening, København,
8. Dansk Ornitologisk Forening, Aarhus,
9. Dansk Botanisk Forening, København,
10. Friluftsrådet, centralt,
11. Friluftsrådet, kreds Aarhus Bugt,
12. Region Midtjylland,
13. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 5. november 2020

FN-MJØ-111-2020. Midlertidig opstilling af pavillon i Botanisk Have

Fredningsnævnet modtog den 10. september 2020 Aarhus Kommunes udtalelse om kommunes ansøgning om midlertidigt at opstille Den Gamle Bys Politiken-pavillon i Botanisk Have på matr.nr. 117gt Aarhus Markjorder.

Fredningsnævnet har efter besigtigelse besluttet at meddele dispensation. Begrundelsen for afgørelsen er anført neden for i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund

Botanisk Have er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 3. maj 2018 om fredning af Botanisk Have. Det er fredningens formål at sikre området som offentligt tilgængeligt parkområde, at sikre områdets naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for områdets nuværende udformning og at sikre rammen om en fortsat dynamisk udvikling som rekreativ bypark, herunder dels med mulighed for at udvikle parkens indhold, så det modsvarer de mange brugeres løbende og skiftende behov, og dels så der sikres større naturindhold og øget biodiversitet. Fredningsområdet skal bevares som offentlig bypark. Området skal fremtræde varieret og oplevelsesrigt. Ny selvstændig bebyggelse kræver fredningsnævnets tilladelse. Sådant bebyggelse skal have sammenhæng med områdets funktion som offentlig park. Faste anlæg og konstruktioner kræver fredningsnævnets tilladelse. Mindre anlæg og konstruktioner, som understøtter den rekreative anvendelse af parken, kan etableres i henhold til en godkendt plejeplan. Det samme kan mindre anlæg og konstruktioner af kommerciel karakter, hvis de er midlertidige og har sammenhæng med parkens rekreative funktion. Der må ikke foretages terrænnændringer. Dog kan der ske mindre terrænnændringer, hvis formålet er knyttet til parkens rekreative anvendelse eller sker i forbindelse med klimatilpasningsanlæg og udføres i henhold til en godkendt plejeplan.

Aarhus Kommune har oplyst, at Den Gamle By på nabomatriklen ultimo 2020 påbegynder de indledende foranstaltninger til etablering af et nyt indgangsparti, som orienterer sig mod Cereskrydset. For at gøre plads til den nye bygning er det nødvendigt at rykke på placeringen af den runde Politikens pavillon. Dens nye permanente placering er på Den Gamle Bys egen matrikel. Det er dog i byggefasen, som forventes at strække sig over to år, nødvendigt med en midlertidig omplacering af pavillonen for at få nok byggeplads omkring den nye hovedindgang. Den Gamle By ønsker derfor at få lov til placere pavillonen midlertidigt i Botanisk Have. Der er fremsendt to forslag til en midlertidig placering henholdsvis i fredningen umiddelbart nord for redningsvejen fra Mønsogade til museet og umiddelbart syd for fredningen. Kommunen er indstillet på at give tilladelse til placeringen i fredningen. Den alternative placering udenfor fredningen er uhensigtsmæssig, da den på grund af terrænet og hensynet til de omkringliggende træer vil betyde, at pavillonen skal placeres på tværs af hovedstien og dér vil blokere for en stor del af den visuelle forbindelse fra Cereskrydset mod Væksthusene, ligesom en sådan placering vil gøre det nødvendigt at omlægge hovedstien og fælde et mindre træ. Den Gamle By har undersøgt, om det er muligt at placere pavillonen på det åbne ikke fredede areal i Botanisk Have tættest på Cereskrydset, men det er ikke muligt, medmindre den løftes af flere omgange med risiko for bygningens ve og vel og behov for midlertidige opklodsninger. Både kommunen og Den Gamle By foretrækker derfor placeringen i fredningen. Det vil kræve færrest indgreb i Botanisk Have, vil reducere risikoen for skader på pavillonen og vil give pavillonen en smukkere midlertidig placering.

Miljøstyrelsen oplyste som teknisk bistand til fredningsnævnet i en tidligere sag om etablering af en større legeplads i Botanisk Have, at projektet ikke berørte noget Natura 2000-område. Det var umiddelbart Mil-

jøstyrelsens vurdering, at projektet ikke ville medføre beskadigelse eller ødelæggelse af plantearter eller yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV (FN-MJØ-016-2019).

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede sagen på et møde med besigtigelse den 22. oktober 2020. I besigtigelsen deltog endvidere Den Gamle By ved Niels Meyer og Jonas Rump Nielsen, Aarhus Kommune ved Vibeke Aagaard Glud, Botanisk Haves Venner ved Torben Ballegaard og Danmarks Naturfredningsforening ved Søren Højager. Projektet blev gennemgået. Det er nødvendigt at udføre en terrænændring på det skrånende terræn. Der var tilslutning til en placering inden for fredningen, hvis det sker så tæt på Mønsgade, som det er muligt for træerne. Fredningsnævnet tilkendegav, at der vil blive meddelt dispensation.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af Botanisk betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet lægger til grund, at en dispensation ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller 3.

Der er tale om en midlertidig placering af pavillon, som derfor ikke får nogen blivende placering eller betydning for oplevelsen af fredningen. På den baggrund meddeler fredningsnævnet dispensation på betingelse af, at placeringen sker så tæt som muligt på Mønsgade som drøftet ved besigtigelsen og på vilkår om, at arealet efterfølgende reetableres.

Arealets reetablering skal ske senest en måned efter pavillonens tilbageflytning til Den Gamle By, og arealet skal være tilplantet senest i april 2023.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Søren Bundgaard Poulsen,
2. Miljøstyrelsen,
3. Aarhus Kommune,
4. Den Gamle By,
5. Botanisk Haves Venner,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Aarhus,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Aarhus,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Aarhus Bugt,
13. Region Midtjylland,

14. Slots- og Kulturstyrelsen.